BnF Gallica

. Traité de physiognomonie, en prose et en vers, dédié au sultan Mourad III (982-1003 de l'hégire = 1574-1595) [...]

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

BnF Gallica

> . Traité de physiognomonie, en prose et en vers, dédié au sultan Mourad III (982-1003 de l'hégire = 1574-1595) [folio 2 verso], par Mohammed ibn Mohammed ibn Mohammed el-Fenari (folio 4 recto).. Fin du XVIe siècle.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :
- La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.
- La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service.

CLIQUER ICI POUR ACCÉDER AUX TARIFS ET À LA LICENCE

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

- des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.
- des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter
utilisationcommerciale@bnf.fr.

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

SUPPL.
TURC.
1055

Supplément Arabe

شمائل آدم عليه السلام مصوّر

فراست نامه لمحمد بن محمد بن محمد الفناري

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE
R.F.
MANUSCRITS

Volume de 62 Feuillets

15 Mars 1900

Supplement Turc 1055

سپاس لایزال ومستدیم • ستایش ملک کریم درکه
مجلای جمال قدیم اولان • انسان فایز الاحسانی
لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِیْ اَحْسَنِ تَقْوِیْم تثمین
وتقویم بیوردی لمؤلفه دادهٔ از فیض عطیات وجود
اب روانزا تو باغ وجود • شمهٔ بوی کرمت نوبهار
لمعهٔ از نور عطایت نهار • جنّت عدن از مددت لالهٔ
مأمعین از نم توژاله • کم کرمت بخشش ملک جهان
چون بود انها که بود در نهان نثر ونسایم صلوات فی المجامع
والخلوات سلطان دیوان رسالت پهلوان میدان
بسالت بهرمان کان وَمَا اَرْسَلْنَاکَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِیْنَ
قهرمان ارکان اِنَّا کَفَیْنَاکَ الْمُسْتَهْزِئِیْنَ حاتم الاسخیا
خاتم الاصفیا کعبهٔ صفا حضرت محمود مصطفانك

روضهٔ رضیه سنه اثار ونثار اولنور که • انوك مشاعلـ
شرع هدایت غایتی • مشاغل شرّ ردات وغوایتی نمود
بیوردی لمؤلفه ای که توتیی بدرقهٔ راه حق •
ما فجر الفجر وغاب الغسق • رافع دین دافع شر وغوی
آدم ومن دونه تحت اللوا • زیر لوا دم وافلاك بین
طنطنهٔ خلعت لولاك بین • باد بهر لحظه بروحش سلام
ما انس العین بطیب المنام وداخی آل عالی قدر واصحاب صاحب صدد
ومو الی باب معالی مابنه اولسونکم هر بری هداة دین وحماة اهل
یقین در لر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین لمؤلفه
زبعد حمد خدا نعت خواجهٔ کونین • روا بود که کنم وصف حامی الحرمین
ظل خدا • مهر هدی • افتاب جمال • ماهتاب کمال • مریخ عتاب • مشتری شتاب
السن للسان • احسن الحسان • اسکندر درکاه • سلیمان بارکاه • جم سلوت
جمشید ثروت • ارجاسب جاه • کشتاسب کلاه • رستم داستان • کاوس استان
داراب دارات • افراسیاب رایات • سلالهٔ السلاطین • صیانة الخواقین
مقدم اصحاب التیجان • مقدام ارباب السیجان • فراغ بال اجلال فروع جمال

اجلال نهار جنان فیروزی بهار جنان پیروزی وارث موارث کیانی
حارس محارس کیهانی حامی محامی انام ماحی دواهی ایام مصداق مفهوم
یأوی الیه کل مظلوم خاقان بن خاقان بن خاقان سلطان بن سلطان
بن حضرت خاقان اعظم سلطان [illegible] ابن مرحوم مراحم حمی حلیم
سلطان عظیم الجناب سلیم خان ابن خاقان عرش آستان سلطان سلیمان
علیین اشیان لمولفه کل تازه روی بها روفا
نهال تر باغ زار صفا فروغ جمال دلارای بخت
فراغ دل دولت افروز بخت دلارای اورنگ وزیبای گاه
خدیو جهاندار فیروز جاه

بعد اصحاب رای اعتدال کرایه خفی وارباب فکر رزین اصابت
کزینه جبی دکلدرکه حضرت منان بی منت وبزدان بی ضنت
سبحانه وتعالی له بها الأرفع والجلال الاجلی فضل فیض ازلی
وبذل بی غیظ لم یزلیسندن نه آباء علوی وچهار امات سفلی
ومواليد ثلثه بی ابدا وابداع وهر یزدن بونجه صنایع بدایع وبونجه غرایب انشا
واختراع بیوردی تأثیرات اسماء جمالیه ومقتضیات صفات جلالیه

بعض

بعض محض منافع خالصهٔ دایمه وبعضی مضار مفاسد
قایمه ایلیوب افلاک ارضین واجسام رزین وازهرین
اظهرین وروز دلفروز نورانی وشب شبه کون ظلمانی
واسب واستر وکوسفند وشیر وپلنك وکرك روزمند
خزان وبهار وليل ونهار صیف وشتا سایر امور شتی که
هو الاول والاخر الباطن والظاهر المحیی المبید النافع
الضار اسامی متباینه اثنی ونعوت متعانقه حسنی یی
مقتضاسیله جمیع اشیاء متباینه که علماء روی غبرا
اکا عالم کبری درلر قاطبهٔ درج وجود فایض الجود انسانه
درج بیوردی واطلاق عالم صغری منشور ذاتنه توقیع
وطغرا قلندی پس کمنی اخلاق سنیهٔ حسنی واشفاق
حسنهٔ اسنی ولقد کرمنا یله بالا نشین مقام محمود
وکمنی دوغان سهوانی وتوقان شهوانی وحقد وحسد
وجنایت وبخل وظلم وخیانت برله زمرهٔ مذمومهٔ
غافلین ده معدود واسفل سافلینه مردود بیوردی

فاجتمع فی الانسان اجمالاً ما انفرد فی الافلاک والارضین
والموالید تفصیلاً فکان عالیاً کالفلک وسافلاً کالارض
سعداً کالمشتری نحساً کالزحل حلواً کالسکر مرّاً کالخنظل
وخلق ایضاً شجاعاً کالاسد وجباناً کالارنب متکبراً
کالنمر محیلاً کالثعلب انیساً کالحمام وحشاً کالغراب
عزیزاً کالتمور ذلیلاً کالکلاب سریعاً کالغزال
بطیئاً کالجاموس حاطفاً کالصقر تایهاً کالطاوس ذکیاً
کالفیل احمقاً کالحمار نافعاً کالفرس ضاراً کالفار
وبالجمله ما من فلکٍ ولا نجومٍ ولا نباتٍ ومعدنٍ
وحیوانٍ الا توجد خواصهم فی الانسان فبس بویله ترتیب
عبقری عجیب الشان وترکیب جوهری پس بو نجابت نشانه که
نتیجهٔ تکوین مکونات وغایهٔ ایجاد موجودات در بوتهٔ
کبد قابوق اسرار دقایق اسرار زینه اطلاع مطلع طلوع خورشید
مسرّت جاویدوا هال مستلزم اختلال اولمغله سلاطین
سالفه وخواقین سابقه واشراف کبار نبا اختیار کلی تقیدو

اعتبار

اعتبار انتشار در زیراکه ریاض نوامیس صمدیه نک شاد ابلغی
وحیاض شرایع احمدیه نک سیر ابلغی باران سیاست شاهان
معدلت وباران ریاستک انسجامی بو مقدمهٔ صحیحهٔ ایله
حضور حضرت پادشاهان ده هرکسک علایم ظاهر بسندن
عوالم باطنی سته استدلال ایچون برنبذ فراست نامهٔ دراینجا
دأب قدیم قدماء ولمعین وفات درکاه عالمپناه ایچون
عجالة الوقت بندهٔ دیرین المعترف بالعجز والتقصیر
کالقلم المجبور فی ید الدبیر المختص بنعمة العبودیة محمد بن محمد
ابن محمد الفناری محی الله الباری عموم الغموم من حرمانه خیال
عدمدن صحیفهٔ وجوده کتوروب نگاشتهٔ قلم بدایع
رقم ایلدی امید واثق ورجاء صادق بودرکه بو مهیره
اسنی وستیرهٔ حسنی پیرایهٔ قبول خسروجهان پیرایله اولا مقبول

نظم این نامه بنام شاه نامی یادا ۰ درچشم عنایتش کرامی یادا ۰
شیرینی نظمش بمذاق خسرو ۰ چون خسرو شیرین نظامی یادا ۰

نثر مقدمه درفراست وآیت برعلم درکه احوال ظاهره دن امور باطنهٔ

استدلالاولنور بوداخی اوج وجه اوزره اولور یادلیل
عقلی یا تجربه یا قیاس ایله مثلا دلیل عقلی ایله معلوم اولان
آغراجق لغی کبی که شجاعتده دلالت ایدر بو برهان ایله که توسع
مجاری مزید حرارتدندر وحرارت مطلقا سبب شجاعتدر
مثال تجربه طول قامت ودرازی گوش دلیل حماقت در مثال
قیاس بودرکه قیل غلیظ واستخوانلر محکم وبرمقلی بوغود
وبویون قالک ظهری وسینه سی عریض وبرموی ومفاصل
قوی وسرون باریک ولاغر اولا بو اولمق شجاعتده دلالت
ایلر ارسلانه قیاسا که بوصفتلر ارسلانه مخصوصدر
وفراست کرفایله دانستن معناسنه اولا شول جهتدنکه
بوعلم صاحبنی دانا ایلر وعند الآخرین فراست فتح فایله اولا
سوارلقده سرآمد اولمق معناسنه بوفنک جمله خصایصدن
بری بودرکه مکابدا شرادن صیانت وجود وحفظ نفس در
مفسدیناک رذایل اطوارذمیمه سندن خواه ترک اختلاط خواه عدم التفات
واعتماد له اولسون واطلبوا الخیر من حسانا الوجوه مدلول

مستوجب القبول نجحه سنا یسنه خلت ومؤاخاة اولنلر له حسن وداد
اوزره سالك مناهج خلوص اولمقدر نیتکه کلامم کا برده واردا ولمشدر
حلیل مساعد مثل عضد وساعد زیرا مسیی محسندن تفرقه کریمی
لیمدن تدقیق مزیدر استدن ماعدا نور فراست هوقوف در نظم
صفاهست در آب وآینه نیز ولیکن صفا را بیاید تمیز
چون طالب سعادت اولنلر دشمن کینه خواهی دوست جانی دوست
تشخیص اعلای مواجب جاه وجلال واقصای مراصد دولت واقبالدندر
عربیه ان الرجال صنادید مقفلة وما مفاتیحها الا التجاریب
قولیله عمل اولنور ایسه هر کسک حاله دونی مکتوم ونهان اولور
وجناب عالم الخفیات دن غیری عیان دکلدر نحن نحکم بالظواهر
والله یتولی السرایر مثلا بر کمسنه یی تجربه ایله شجاعتن بلمکله بنجه کونلر همراه
وعدوی کینه خواه ایله بیله اولمق کرکدر که معلوم شود معلوم کار مرکبی چوبن در وقت کار آید
اما خبث باطنی محسنات صوریه ایله پوشیده اتمش اولانلر محبت دیکانکی دوردن آی
اخلاص ایندوکی یار دکدی سیله برابر چه ویا منصب امرندن ما بینلرنده خصومت
وداوری واقع اولسه فی الحال اول موافاه منافاته متبدل ومؤاخاة

معادانه متحول اولور قطعه درمیان سکان چوچرخ نیست
مشفق ومهربان یکدیگرند استخوانی میانشان اندان
تا تهیگاه یکدیگر بدرند نثر چون بوقیاس اوزره هرخصلت که
بتجربه ایله معلوم وطول ممارسه ایله مفهوم اولمغله موقوف در
برآدمك حقیقت حالی قوق بیلدی معلوم اولمز حضرت شیخ
سعدینك نظم چو یوسف کیی در صلاح وتمیز بسی سال
باید که گرد غریب دیو بسیرد قلری بو معنایه ایما در باخصوص که
اصحاب دولت وارباب مناصب ومکنت نظرلرندی هرنهادان دون
کندو یی دانای ذو فنون بو مقدمه دن معلوم اولان بودر که
اکثر ازمانده اعتماد ك خلافی ظاهر اولور نته کیم دیمشلر در واخوان
حسبناهم در وغا فکانوهم ولکن للاعادی حسبناهم سهام صایبا تا
فکانوهم ولکن فی فوادی پایه بلند دولت دن زاویه یی نزلندی لشکر دن
بری اولاختر لرینك بی وفالیغی ایچون دمشد نظم
کوری من کوفلك آمده پیش چند حسان دیدم برچشم خویش کانهمه بودند پهلوی من
زین حوزمن چوسك کوی من چونکه شان یافت زرفعت کلاه هیچ نکردند بسویم نگاه

نوفی.

وبو فن شريفك جملهٔ فوايد جليله سندن بري داخي بودركه
كندونك بعضي معايبنه اطلاع حاصل ايدركه اصحاب سعادته
مقام ستايشده اولانلردن كمسنيه يارايي اعلام ممكن اولمز
وسايرلرسنه بوعلمه عدم وقوفله وقوفه عدم علم مقرردر
تاكه تهذيب اخلاقه مبادرت وتحصيل اطوار حسنه يه
مباشرت ايليه • بوخود ضروريات امورددندر علمهٔ عالم
عمومًا • وپادشاهان ذي نام خصوصًا • تاكه لشكريانك
شجاعتنه وسپاهك غباوتنه فراستله وقوف حاصل ايليوب
هركسه فراخور استعداد نجه نواخت بيورد چمشيد كهٔ
دوردنجيسدر •
پيش داد انك مرتبه ده روايت اولنوركه • ديمش پادشاهٔ
كيتي پناهه لازم دركه كندونك تمام اخلاقنه واقف
ونهادنده نفعًا وضرًا مستودع اولان سيرتي معلوم
ايدينوب • شرايف شيمي شعار مراضي اخلاقي تحصيله
ومحامد اوصافي تكميله • ايتمكله اولاد امجاديي

داخی الثمرة تابع للشجره مؤدا سیله مرضی المکارم
ومنجانب المحارم اولوب خلق عالم وافراد آفریدهٔ آدم
داخی الناس فی سلوکهم علی دین ملوکهم مضمونیله کاربند
اولمغله کندلری معمور وکندولری مسرور اولوب عالم
ابادان وعالمیان شادان اولا ویمین الدوله سلطان محمود
غزنوی دن منقولدرکه برکون آینه به نظر قیلدی
دیدهٔ راست بیننده رویی کوزینه بغایت کریم اللقا
کورندی درون سینهٔ برسوزدن برآه دردناک چکدی
یانندهٔ مجلس کزینی اولان حکیم فاضله خطاب وکندونفسنه
عتاب ایدوب پادشاهلر نظرکاه خالق وخلایقدر
نظر بر بزرکان بود پیشتر که خردان نیارند اندر نظر
ایللرده مشهور رود للرده مذکوردرکه انلر وك یوزینه
بقانك کوزلری پرنور اولوردر لر عجبدرکه بوبدنما الغله بیزوم
یوزمزه نظاره ایلیانك کوزلری کور اولمسیدیو بیوردیلر

سخن راکه در وی نباشد غرض ۔ چو دارو ی تلخست ودفع مرض ۔

حکیم دانا ایتدی حسن صوری زمانین ایچره فنا پذیر اولور ۔

حسن فی الحقیقه حسن خلق واطوار پسندیده درکه نفعی عام ۔

واثری باقی ومستدام در ۔ شول جهتدن که حسن صورت دن

انجق خواتین تمتّع ایلر ۔ وصورت کور زلکن بیکده بیر آدم

کور یمز ۔ امّا سیرت منافع عامه شامل وغائله سی زی پایاندر ۔

همان هت خسروانه یی تحسین سیرته بذل ایله که ۔ شانك خورشید

مستنیر کبی شهیر ۔ ونامك ذاتك کبی عالم گیر اولور ۔ دیو پند

سودمند ایتمکله ع شیخ کامل بود وصوفی مشتمی نثر

اصعب الشیٔ للمرء معرفة معایب نفسه وقفنجه کندونك معایب

صورسینه اعتراف ایله ۔ مرآة اخلاقن زنك نقایصدن صاف

اتمکین ۔ انك مأثری یطرز تواریخ سلاطین فلك تمکین اولمشدر نظم

خوی اخلاق کان دنیا ودین ۔ راز بورست ۔ باکدایی خوش بود بابادشای خوشتر ست

نثر وابو العباس عبد الله مأمون که خلفأ عباسیه نك یدنجیسی در

ومكارم سنيّه ومحامد جليله ايله اولدودمانك غرّه جبينى
اولمشلردن يوزر لركه • بنكوترين اخلاق جهانيا نه اخلاق پادشاهان
اولمق كركدر • يعنى عالمده پادشاهلرك اخلاقى جميع عالميانك
احوالندن پسنديده تر اولمق لازم دور • بوتقاضايله كه انلر
كافهٔ كاينا تك برنكوارلريدر • وانلرك فعل لرى داخى
طورلرى مجموع افعالك واطوارك اعلاسيدر نظم
اكر صد جرم دارد مرد درويش • رفيقانش يكى از صد ندانند
وكر يك ناپسند آيد ز سلطان • ز اقليمى باقليمى رسانند
نثر وبوفن شريفك شريفتنه قران عزيزده اشارت الهيّه
واقع دركه تعرفهم بسيماهم وسيماهم فى وجوههم
من اثر السجود يعنى يا محمد سن انلرى سيما سندن بيلورسن
وانلرك سيما سندن يوزلرنده اثر سجود وآردر بونظم
همايون حكمت انتماده علم فراسته ايما اولا وحضرتك
واتقوا فراسة المؤمن فانّه ينظر بنور الله • حديث الهام

نوازی بو علمه صریحًا اشر آب ایلر اخبار ده وارد اولمشدر
برشخص اصحاب سعادت نصابدن برنیك دولت سراسنه کلور
انوار الهیه ایله منوّر اولان نظار فراست اثار لریندن جاری
اولدقده توبیخًا بیورر لرکه نَعُوذُ بِاللّٰهِ اَتَیْتَ زَانِیًا بِالْعَیْنِ
اول شخص داخی انکاره قدرتی اولیوب سبحان الله مکر که
وحی عود ایتمشدر دیدکده لا والله بل سنك عینکده اثر زنا احساس
ایتدم دیو بیورمشلر • بوندن درکه دنمشدر عربیّه
تقلب اطوار الفتی فی امورہ • یستنطق ما یقتضیه جواهرہ
وفی لحظات عینیه وحرکاته • دلیل علی ما یرتضیه سرایرہ
وحضرت امام شافعی بوفنّه بغایت التفات بیورمشلردی • حکایت
برکون امام محمّد شیبانی حضرتلریله مجالسة بیورمشلردی •
نظر سعادت اثر لرندن برشخص کذر ایدردی • امام شافعی
بیورر لرکه بوشخص مقتضای قیافتله استدلال اولنورکه •
درود کرا اولا • امام محمّد بیورر لرکه نور فراست ساحهٔ خاطرینه

بویله بر توانداز اولورکه اهنکر اولاد عوت ایلیوب
تفقد بیورد قلرنده اول اهنکر ایدم حالا تجارت اوزره معاش
ایدرم دیو جواب ویرورسه توا تر له شهرتی شایع درکه
مشار الیه حضرت امام عالی مقام برنوبت یمن دن
مدینه یه مسافر اولمشلردی برمنزله نزول همایونلری
اولدیکده صاحب منزلك صفحات وجناتندن رسوم حسوم
خباثت وشراست قرأت اولنوردی حضرت امام مهمان
نوازلك شیوه سن دستور مبرور اوزره مؤدی قلدقده
حضرت امام ناهید لحتشامك روی دلجویلری که
حدیقه بهجت وبهاو روضهٔ خرّمی وصفا ایدی مجرای جداول
انکسار وماوای طلایع اضطرار اولردی یارنده سی
رکاب عزیمته وضع قدم اکرم بیورد قلرنده من بور شخص ابتر
برد فتر ابرار ایدوب نزول شریفلری اولالدن بر واولان
خرجی تضعیف ایدوب حضرتك رکاب باعزّته رفع خواستکار

9

اولدقده حضرته بشاشت عظما طاری اولوب دفتر
موجبنجه خواسته سن اداء وداخی نیجه جوائز جزیله عطا
ایلدیلر ملازملرندن بری سببین تفقدایتدکده بیورمشلرکه
بوشخصك اندام محسوسه واجسام مخصوصه سندن
اثار رخبت وشکاست احساس وفراست ایددم
ظهوره کتوردوکی خدمات دلفریبانی تکذیب اتمکله
ایا بنوم مشاعرمك شعوری زایل میاولدی یوقسه بوفن
مجرّب تحلف ایدرمی دیوکلی اتراح ظاهر اولوردی الحمدلله که
میزان اذعانمزه خلل ومبانیٔ بصارتمزه زلل راه یاب اقدامش
دیوبیوردیلر واما محمّد ابن سیرین روح الله روحه حضرتلری
سجادهٔ ارشاده جالسلر ایدیلر ارباب خواب دن بریسی استکشاف
ایدوب واقعده اذانا وقوردم دیدکده اذنك الحی علی الفلاح
بوخوابك تعبیری بودرکه توفیق حج بولورسن دیوبیوردیلر
برشخص داخی انك عقبنده کروبوخوابی تقریر ایتدکده تعبیرنده سکا

سرقه تهمت ایدنلر دیو یورد یلر تلامذه سؤال ایلیوب
برمحله برموسمده برخواب ایکی صورتله تعبیر اولنمق نوجهله راست
کلوردیدیلر جواب ویروب اولکینك سیماسنده علامت خیر
مشاهده اتدیم وَاَذِّنْ فِی النَّاسِ بِالْحَجِّ یَأْتُوكَ رِجَالًا بوایتکریمه خاطرمه
لایح اولدی وبونك داخی صورتنده اثار شر تفرس ایلدم
ثُمَّ اَذَّنَ مُؤَذِّنٌ اَیَّتُهَا الْعِیرُ اِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ
بوایتکریمه لسانمجاری اولدیجه یورمشلردر حکایة
اولنورکه نوشین روان خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْهُ بوفنّزیاده معتقد
ایدی اکثر حکومانده شاهدی قیافه ایدی برکون برقصیر القامه
کمسنه کلوب برشخصدن شکوی ایلدی نوشین روان التفات
اتمدی یتدی کلاوحاشاکه سن مظلوم اولاسن هرآیینه ظلم
سنك جابنکدندر دیدی متشکی داخی اصلح الله الامیر بکاستم
رسان اولان قامتده بندن کوتاه تر دردیدکده نوشروان زیاده
شکفته وخندان اولوب خصومتنه قانون عدالت اوزره

فیصل ویردی روایت اولنور که احبار یهود دن بری
قضیهٔ کثیرة الابتهاج معراجی انکار ایدوب خاطر سن
مناظره فکریله یمندن کاروان ایله روان اولوب مدینه کلور
ابتدا شهره کیردوکده آفتاب نبوّت حضرتلرینه دوچار اولوب
یهودی جناب نبوت مآبك طلعتلرینی کوردوکی کبی
مستسقی فرات وتشنه آب حیاته بنجه مشتاق ایسه یهودی
ایله مشتاق اسلام اولور هدایت درونده لمعان ایدوب
اُطْلُبُوا الْخَیْرَ مِنْ حِسَانِ الْوُجُوهِ موجبنجه واروب رانمی
بوصبیح الجماله وملیح المقاله کشف ایدیم که صَبَاحَةُ الْوَجْهِ
ترجمان القلوب وصحایف الوجوه مخبر عن الغیوب دیو
واروب فتح مقال ایلیوب ای یوزی نورانی آدم محمّدی یلورمیسن
دیدکده حضرت داغی نعم بیلورم دیو بیوردی ایامکاننده می
اولادیدکده بن اندهایکن اندهایدی دیوجواب ویروب بعده
من بوت یهودی طولاشوب کلدکده حضرتی مسندهایونده کوروب

حیرت زده اولور که ابتدا شهره کیردوکی کبی مطلوبی
استقبال اعمش اولامکر که یهودی قایغه یمش اصلا بویله سنه
قیافه‌ها یوندن کذب کلمك یوقدر دیو قبیله ایمانه کلدی
امّا یا محمّد سنی معراجه عروج ایتدی درلر یوقدر دیمك یاقلق
یوللره صعود دن کچدوك همانا یاغمك التدن برموی مرور
ایده جك کلودر واول یعنی معلّق طورکوره لم دیر حضرت داخی
بیز کندو مزدن قالقلوب عروج ایتمدك برآق کتوردیلر بنده دیلر
کتدوك دیو جواب ویرمکین خیر المقال ما صدقته الفعال
اصلا بویله آفتاب جمال وشکر مقالا ولنده دروغ اولمز دیو
ایمانه کلمشدر تنبیه وداخی شول علم لرکه فراسته قریب در
بری داخی علم قیافتدر وقیافت برصناعتدرکه جلود ابدان
وهیئات اعضادن خصوصا هیئت رجل ویدن والتیه
صحت نسبه استدلال اولنور بویله‌لرکه اصحاب بصایر
اولی عبرت واخاير اولی حبرت کم في الأيادي من الأسرار

له سترفي الاسرار دعشلردن اسرار فتح الف ايله جمع
سردركسرسينله بطن كفِ يده اولان شيوهدر دلر
خبرده واردا ولمشدر زيدبن حارثه كه حضرت رسالت
پناهك موالي سندن اولوب اسلامده سابق اولان اربعه نك
رابعيدر زنا ندن خديجة الكبرى رجا لدن ابوبكر صديق
حضرتلري اطفا لدن علي مرتضى وموالي دن مشار اليه زيدبن
حارثه دركه كندوسي سفيد چرده واوغلي اسامه سياه فام
ايدي منافقان صحت نسبنده زبان طعني دراز ايدرلردي
بومعنادن حضرتك خاطرها بوني مغبر ايدي بر نوبت زيد و
اسامه بيرازادك اشتده خفته ايدبلر جميع اعضا لرنده
ايقلرندن غير يسي متواري ايدي برقايف كلوب بوحالده
انلري مشاهده ايليوب حضار مجلسه على سبيل الاخبار خطاب
ايليوب بوايكي آيق بري والدك وبري مولودك ايا غيده
ديدي بومعنايه حضرت واقف اولدوغنجي زياده فرحناك

اولدیلر • واتّفاق اطبّا بونك اوزرینه درکه
پدر ومادر وپسر ودختر مابینده مشابهت
ضروری دد • امّا کاه اولمشابهت ظاهر اولور
شویلکه هرکس بالبداهه بتادرایلر • وکاه مخفی اولور
ارباب فراست واصحاب دراستدن غیری عیانا اولمز
وحکما صور نوعیه نك هرچند برنده اولان برنك داخی
موجود ایکن یکسی براولمیوب جملهسی مغایرت بیّنه ایله
مغایر اولماسنده بویله جواب ویرورلرکه • هرآن وهرچین
وهرساعت بهار وشتا لیل ونهار وصبح ومسا انًا فانًا
مغایرت اوزره اولوب صباح اویلیه • اکندی لخشامه
یتسو نصف اللیله مخالف در پس صُوَر مواليد • عناصر واوقاتك
تصرّفنه تابع اولوب وهرآنك برخاصه سی محقّق اولوب پس اول
خاصه نك اثری لابد کندوتی اظهار ایتمکده متقاضی اولماغین
صوراشخاص متغایره اولدی • زیدك شکلی عمروه مغایر عمروك

بشره مخالف اولدي حکمت خفيّه الهيّه بوشيده
دکلدر که اختلاف صور بني آدم داعيه ايتلاف
سير عالم اولمشدر زيرا جملهٔ افراد و مجموع آحاد
تمثال ده بر برينه مثال اولوب حسان و خسان يکسان
اولسه نعوذ بالله الکريم اغواي شيطان رجيم ايلهٔ
هر کس بر برينک ملکنه تسلط و تعدي و اهلنه و مالنه
تصرف و تاديّ ايدردي سليمان عليه السّلام سلطنته
ديو ريوله بو صورتله تحکم اتمشدر وذلک فضل الله العظيم
وحدّة نور باصره و قوّة حافظه بو فنّه زياده تقويت ويرور ايمش

فصل در بيان دلايل کليه که دلالت ميکند بر احوال
واخلاق انسان ودلايل کليهٔ امکنه وامزجه واسنان
وافعال واقيسه وذکورت واناثت واستدلال از ثبوت
خلقي بر ثبوت ديکري واخلاط واعذبه ونسبت

تنبيه حکمت يزداني ايله ذورت کيفيتک که حرارت

وبرودت وبيوست ورطوبت در ترکيبندن
بسايط وعناصر ممتاز وظاهر اولدي وعناصردن
موالید ثلثه حاصل اولديکه حيوان ونبات ومعدندر
وحيوانات ايجادي بعضي توليد وبعضي توالد ايله اولدي
توالد ايله اولانی ايکی جنسك برينه مباشرتندن
معين ايلدي نطفه رجال ارحام نسوانده قرار ايتدکدن
صکره علقه ومضغه خلق ايلدي واعضاي بسيطه که
استخوان وتي غضروف ورباط ووتر وغشا وشرايين
واوردهٔ ولحم وشحم حاصل اولوب آنك غدالسن قاندن
تقدير ايلدي واعضاء بسيطهٔ ترکيب يلبوب اعضاء
مرکبه خلق ايلدي واعضاء مرکبدن اعضاء رئيسه
تکوين ايلدي قلب کبي واول اول اعضا درکه بدء حياتده
متکوّن ومتحرك اولوب حلول موتده آخر ساکن اولاندر
وداخی مزاج وارواح وقوي وافعال ايجاد بيوردي

اعضایی محل ارواح وارواحی حامل قوی وقوایی
سبب فاعل بدن ایلدیی شول جهتدن که غدایی حاصل ایدر
هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ
بعدازان ترتیب اعضا وترکیب متشابهة الاجزا
وافعال واوضاع ومساکن وبونلردن غیری که اخلاق
حمیده وذمیمه استدلال اولنور مندرج بیوردی فَتَبَارَكَ اللَّهُ
أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ تنبیه واخلاق واحواله دلایل
واضحه دن بریدر اخی مسکن وبلدده زیرا که هر مکانك
ساکنلرینك اخلاقی مغایر درد زیرا کرمه سیر اولان برلرده
حکم صفرانك دراکثر صحت کامله اولمز سیّئ الأخلاق
اولورلر وسرد سیر وك اها لیسی دموی مزاج اولوب
قوی هیکل بلند بنیه اولورلر اکثر رعونت نفسانی وغلظت
طبع اوزره اولورلر وعلی هذا بلاد شرقك سکانی سفیدرنك
سرخه مایل وفربه اولورلر وآوازلری صافی اولور

وصحيح المزاج اولورلر خسته لقلري ندرت اوزره
اولور • قامتلري دراز وحدّت وغضبلري آز واكثري
باوقار تمكين وشجاع ودلير • واهل بلاد غرب اكثر
احوالده بعكس اهل شرق اولور • واهل بلاد شمالي
صفالبه كي عريض الصدر • وشجيع باريك پاي دراز ذكر
جيّد الهضم • سيّئ الأخلاق • ردي الشيم • صفات سبعي ايله
متصّفلردر • ونسوانيكم زايي اولورلر • زيرا اكثر حيضلرينك
قاني سيلان اوزرينه در • بو صقالبه نك سك صفت درنده
اولمغه سبب ين اهل تواريخ بويله يازمشلردركه يافث هنوز
آدم ثاني • يعني باباسي اب الأرواح حضرت نوح نجي نك خدمتنده اولوردي
زوجه سي وجع مخاضده فوت اولوب • مرضعه بولنما مغله طوغان
اوغلاني ناچار طوغرمش كلبك سود يله امزرلر اولالدقن سك صفت
ديشيله وطرناغيله اصروب يرتمغه باشلايوب سايرلر برادرلريله بيرده
درلمكه امكانلي ولما مغين بالضرورة ايريلوب اقليم سادسله سابعك

غربيسنده بتوايلبوب ابتداي تناسل لري بوسيا قاوزره اولمشدر
اصلا اوغوزلر باباسنه نهايت خشونتتدن رعايت وباباسي
مزيد نخوتتدن اوغلنه شفقت ايتمز حتى تناكحلري قوت حرب
وجنكله اولوب غالب كلنلر تصرف ايدرلر ارالرنده مذاهب
مختلفه بسيار در اكثري بهايم عجماكبي عطلت اوزره شعب
جباله معاش ايدرلر مسالك اسكندريده مسطور در كه
اسكندر ارض صقلاب ده برمحله ايرشدي اراده ايلديكه
صقالبه ايله جنك ايليه ايجلرندن برشخص اسكندر وك
لشكريله محاربه يه اغاز ايلدي مرتبهٔ انكاره قريب ادم هلاك
ايتدي ولشكريانك زخم تير وطعنهٔ نيزه سي جدًا تأثير
ايتمدي لشكره اضطراب واسكندره حيرت غالب
اولدي اسكندر حكما واختر شناسلره مراجعت ايلدي
ارباب حكمت بعد از مطالعهٔ زيجات وتقاويم بحسب
طالع بوشخصه سندنا وزكه كسندن ظفر يوقدر ديديلر
امراواعيانِ لشكر صلاح ديديلر بود كلدركه بوشخصله پادشاهك

راسا بر أس جنکه عزیمتنی امضا ایلیه ورکه کاهی
اقوال اهل تنجیم نه راست واقع اولوردیدیلر

عاقبت الأمر اسکندر رجنك ایدوب مزبوره غالب کلدي
اسکندر صفالبدن صوردي که بو مقدمة الجیش اولان

کمسنه نه خلقت ایدی جواب ویرد یلرکه بعضی
جبال عالیده بر نوع بنی آدم اولور لازمهٔ طبیعیه لری بودرکه
هر کیمی کورر لرایسه درحال جنك وجداله اهنك ایدرلر ع
اکر شیر پیش آیدی کر نهنك نثر وانلروك کرفتار
اولمه سی بو وجه ایله درکه • بونلرله خصومت ضرب
دست ایله ممکن اولما مغین او یقوده اولما بنجه اله کما لری
میسّر دکلدر اول جهتدن اویجولری کلسه بلنده رختلره
عروج ایلیوب برهفته یا تو ب مست خواب اولورلر مبری
صیادلر چقوب محکم زنجیرلرله کردن لرندن وبازولرندن
شاخلره بند ایلیوب • برمدّة ممتدحالی اوزره ابقا ایدرلر
تاکه ضعف مستولی اولوب ضبط مستعد اولدقده اندروب
بهایم ضاریه کبی تربیت ایلیوب محاربا تده مقدمة الجیش ایدرلر
وامّة البروس درلر برطایفه داغی وار درکه برسی برابنوه لشکره
خروج ایلیوب • تهوّرا قتل اولنورلر • صورتلری کلب کبی طشره
چقوا ولور • شجاعتلرینه دلالت صوری • بودر

واهل بلاد حبشه اكثر احوالشما ليلروك خلاف در مغرلري
سرد و بد هضم وكوتاه عمر ومزاجلري رطوبت اوزره اولور وميان
دريا ده ولب دريا ده اولان بلدلرنك حرارت و برودتي اعتدالله
قريب اولور وايضاً مكان رفيع ده حكم برودتك دروپست ده
اولانه مواطنك حرارتي زياده اولور وسنكستانده اولان بلده
اهالیسنك بدنلري صلب ومحكم اولوب بداخلاق ومنكبّر
اولور حقيقتاً بوكلامك صحتنه ارنود طايفه سنك تمرّدي

شاهد در • وجلی شرقی اولان شمرك دمی دراز عمر و تیز فهم
اولور در • وعند الأطبا ولایتك جلی غریسنده اولمق اعتداله
اقربدر • زیرا برودت دایما زایل اولمز • وجبل شمالی هوایی کرم
وجبل جنوبی هوایی سرد ایدر • وشیخ ابو علی بن سینا وبیشتر
حکما یاننده اعدل مواضع خط استوا وانك حوالی سیدر واقلیم
اوّل واول اقلیم ثانی خط استوایه قریبدر • واقلیم ثانی وثالثك
اکثری کرم سیردر • واقلیم چهارم واوّل اقلیم پنجم اعتداله
یقین دور • وامام فخر رازی بعضی حکمایله اقلیم رابع اعدل
اقالیم اولمهسنده همداستان لردر زیرا انلرك معمول اری
بودر کآثار وکمالات انسانی صنایع دقیقه وعلوم انیقه دن
معلوملری ولور وصنایع عجیبه ومخترعات غریبه بو اقلیمك
سکنهسنك خاصهٔ جبلیّه لریندندر • وانلرك لونی سرخ
وسفید اولورکه الطف بشاریدر • اقلیم اوّل وثانینك
آدمیسنك بشره سی کبی سیاه سوخته والتنجی ویدنجی اقلیمك
خلقنك کونه سی مثل لو سفید وخام دکلدر • امام فخر رازی

17

مطالب العالیه نام کتابنده ایراد بیورکه سبب نه درکه
باوجود انکه اقلیم رابع اعدل اقالیمدر درسن ابنیا اندن
کلمیه لرم جواب بودرکه خلقك ابنیای کرآمه باور قلمه لرینه سبب
معجزات وخوارق عادات ظهور ایلیان امور غریبه سببی ایله در
اکر شویله که ابنیا اقلیم رابعدن کلیدی سایر اقالیمك سکنه سی
ولایتك لطافت وهواسندن دراکر بیزده اولدیاردن
کلیدك بونك کبی امور بدیعه بیزدن داخی حاصل اولوردی
دیه لردی اتفاقا اکابر علما بونك اوزرینه درکه اکر حضرت رسالت
دستکاه عجمدن یا اخر دیاردن مبعوث اولسه آخر دیارك
خلقی تصدیق ایتدوکی تقدیرجه عرب اینمك احتمالی یوغیدی
لقد جاءکم رسول من انفسکم کلام معجز نظامی بوکا ناطقدر
واقلیم پنجمك اخری اقلیم ششمك اولمه مناسبدر هندیان کندم کون
سیاه مایل وتنم اوازو بسیار ترس واندك جمال وکم طاقت
وکم آزار ودرآز عمر وزود پیر ودیرزی اولورلر وکارهای
باریك پیدا سترقادرلردر دایما شب وروز هرابردرزیرا

عقدهٔ رأس وعقده ذنب حمل ومیزان اورا بید وشرچون روز و شب
یکسان اولا صیف وشتا مساوی اولمغین اعتدال اوزره اولوب
اعمار آدمیان متمادی اولور باعث آخر بلاد هند زحله تابع در
فلك زحلك لونی سیاه اولمغله هندوان سیه چرده اولور ولطافت
آب هوادن منافذ مسامات نه مضار بلا غمدن مواد ردیه منصب
اولمامغین منبت شعر قیضان نامیدن مسدد اولیوب صقل
آغزمن وخار وخاشاکی بویا وطیوری کویا وکوهی روان قلعه سی
دوان اولور یعنی پیل محکم نهاد قوی بنیاد ومبارز مظفر
وسخندان زود فهم در نظم مرحبا آن براق برق مسیر
کبجو کوهست آهنین هیکل ۞ ان رکابش جدا نکرد دفتح
همچو آن بت پرست از هیکل ۞ آتش پرست وخورشید پرست
وبت پرست وشیر پرست ومار پرست وکرم پرست دن
طقوزیوز فرق سکز امت واردر وایچلرنده علوم غریبه واردر
جمله دن وهمیان درلر برطایفه واردرکه هرنه مراد انسه لرایدرلر
جمله دن یلان صوقانی افسونله دفع ایدرلر وعقد حدید ایدرلر ومیدیه

سلطان قورقود بن سلطان بايزيد هندده برافسونكر كتورتدي
بر بلند پيره چقوب كندويي قلجلر اوزرينه دوشوروب هر
دوشدكده جان فدا ديوچاغرورعمش جسمنه سرتيز قلجلردن ضرر
كلمزايمش سلطان قورقود كه احسانلرينه جمع ايدوكي مايلره بالفعل
بشك طاشي يانده مشهور مسيره كه جان فدادرلر خالي ايكن احيا
ايدوب مدة العمر اندن اولوردي وبيشه غمال بريغموردركه
انلرافسونله يغدرآت طاعوينه بردياردن عدوكلسه
ايدرلر في الحال هلاك اولور سحر و نيرنجات وطلسم قدرتلري
كمالده در وهند بلاد وآسعدر شويلكه دنيايي ايكي بولك
انتشاردر براوكوزكوده سي شكلنده تمام كوده سي هنداولا
اكا ايساء اكبر درلر وبيوتيه باشي عرب وعجم وبربر وحبش
ترك وديلم روس وبروس افرنج وصقلاب وبالجمله جميع امم مختلفه
دركه اكا ايساي اصغر درلر وقيل الهند والسند هما كانا اخوين
من ولد يومر بن يوطن ابن حام بن نوح عليه السلام ومقبول اشراف
اولان تاريخ وصافدة مي بوردراكر هندده الطف وخوش هوا

بیرا ولسه جنتد نآدم وحوا اندء اینردي امّا هند ایکی قطعه در
بیرنیه تحت الریح وزیر باد هنده درلر وبرسنه فوق الریح بالا باد
هنده درلر زیر باد هنده زمین سیاه در لر مولانا ناداني گفته
• نادان بملک هند بجز عز وجاه رفت • از شومي طمع بزمین سیاه رفت
سندیان اکثر احوالده هندیلره مشابهدر الا مویده دکل که
سندیلر وک مویلري دراز تر اولور مدنیان بیشتر شیرین زبان
ونرم اندام باملاحت وباقناعت ومویلري بغایت سیاه
وبشره لري سیاه کون اولور اهل طایف خوش آواز وبدهضم
اولورلر اکثر خوانینی وجع ولادت ده هلاک اولورلر یمانیان
اکثر حالات ده مدنیلره مماثل اولورلر ناخوب روي
وناخوشخوي اولورلر نیته کیم شاعر دیمشدر شعر
لمرار وجهها حسنًا منذ دخلت الیمنا • فیا شقاء بلدة احسن من فیها انا
اَهلِ بَربَر که غرب وجنوب مابینده ساکن اولورلر اکثر روي
ومویلري سیاه فام وزرد چرده ونشاط انگیز وکم خدمت
اولورلر میکّانی اکثر کندم کون وبغایت بلند قامته متکبر

ومويلري جعد اولور موي مبسوط ندرت اوزره اولور
واللرينك بندلري نرم ونازك اولور زنكيان بداخلاق
وسياه فام وجعد موي بيغم غليظ الجلود اولور انلرك
خرد وكم خواب اولورلر ومويلري قورجق اولمرسنلرك
سببي حرارت عزيزيلري حيّز اعتدالدن خارج اولوب
افراط اوزره اولمغين پيچ در پيچ اولمشدر بوندندر كه محالات
فكريه يه وجود ويروب امور ممتنعه ده اضاعت عمار ايدرلر
حتى برعرب بي عقلك يكرمي دورت ساعتده يتمش اكي نوبت
دماغنه سودای پادشاهي كذار ايدر ايمش نظم
هركز هواي وصل تو از جانما نرفت ۰ سودای سلطنت زسر اين كدا نرفت
بهايم عجماكي قومرا بچنده متواري اولوب بر برينه تسافد يعني جماع
ايدرلر ارالرندن زوجيت اعتباري اولماز وسياه اولمرلرينه سبب
بودركه انلروك اولدوغي بيره اقليم شمسدرلر صباح اولدوغي كبي
اخشام اولور متصّل قوا كولقدر اولهوانك تأثيرندن
سكانك بشره سي سياه اولور نيتكيم روس ديارك قطب شمالي

التنده اولوب اختنام اولدوغی کبی یتیسونمازی بولنمدن صباح
اولمغین دایما آیدنلق اولمغله ادملرینك بکزی آق در اهل حبشه
نوم بدن مرض سل و دق انلره اکثر عارض اولور بدهضم
وکوتاه عمر وزود پیر اولورلر امّا شرف اسلامه مشرّف لردر
قندهاریان هندیانه قریبدرلر امّا نسوان ثیبه سی بکر کبی اولور
نیته کیم بنی ثقیف که عربده برقبیله درانلرك بکاری
ثیبه کبی در مصریان اکثریا با فهم ونیك نفس ونرم اندام
مقبول الصّوراولورلر امّا لجاج طبیعتلرینه غالب اولور
امّا علل ابدانلرینه مصون دکلردر زحمت فتق اکثر ندهموجوددر
وعلة عمی دن آزکمسنه خلاص اولورلر اغلب ضعفاسی ضریردرحتی
بوحقیر ثقاتدن استماع ایتدم که مولود رحم مادردن کوز
اغروسیله طوغوب مارستانلرینه کتوروب کحول وشیافات
استدعا ایدرلرمیش امّا فقیروك خردقاصرینه بولاج اولورکه
اولدیارلرده هیزم ولیوب برکباب بشورمك لازم کلسه
یوزاچه لق هیمه وفا اغزاولجهتدن تهریهٔ لحوم ایچون

نطرون درلر بردار وقورلر بر مسلوخ قيونه بر درهم نطرون
قوسه لر آن زمان ده ان يوب كله قابليتدن ساقط اولور
عامهٔ سوقيلرينك غداسي بويله در بوني تناول ايدنلر وك
با لبداهه حالي نيه منجر اولاجغي معلومدر وآب وهواسنك
تأثيرندن هركيم انده اموال وارزاق صاحبي اولورايسه نخوت
وغروره وآصل اولور بوسنده بر عرب فلاحت ايدوب انا مسكين
انا غريب دركن كلجك سنه برآته بنوب ابناء سبيلك اوزرينه
سل سيف ايدوب يا ابن الناس يا ابنا النصاري يا كلاب ديمسي
مقرردر واكثر رجالي بنه زحمتنه مبتلا لردر امرآءِ
چراكسه زمانند بوقاعده مستمره اولمش كه امرادن هركيم
اولادني مصرده مربّي ايلسه البته تحنّث ايلرايمش كه ابنه
زحمتنه مودي وداعي اولور بودردك اوجندن كربنه
حميّت اولنلر اوغللرين سينوب وسامسون فوضه لرندن
كفيه ارسال اندن اماكن چراكسه يدايصال ايدوب انده
فروسيت حاصل ايدوب مستعد مسند امارت اولورلرايمش

ونسوانی پرده عفت وخلد عصمتدن خروج ایلیوب
اشرافنك سوری اولسه عقد نكاح اولندقده ینه كسمنده وخانه
الخلیل سیر ندده ممتنع الامتناع اولمه سی مشروط در عامه سنك
عقدنده باب العلوق كه قحاب وهیزانی اندر اولور بر عظیم
خاندر اندر بیله منع اولنمامله ری مشروطدر وفواحشی
كریم الطرفین دررلر یعنی سبیلینی مبذولدر ولسان عامه سی
بغایت محرفدر مخارج حروف بالكلیه نامجوّد در بو داغی
نوادر مستغربا تدندر كه جمیع مساكنك بلدیلرینك السنه سی
درست ودروستایی لرینك زبانلری نارا استدر بخلاف عربكه
سوادلرینك خلقی كافةً غلط كو وبدویلرینك كلامی بلاغت
وفصاحت اوزره اولورلر زنرانلركه اكلهٔ یرابیع وحرشهٔ
ضباب دررلر انلره اعراب قحدرلر وانلركه سوادلرده ساكنلردر
انلره اكلة الكوامخ دررلر نامقبولدر اهل شام خوب صورت
وملایم ودلیر وظالم طبیعت وسمن وهزالت
مابینده متوسط اولورلر رومیان

هندیان یا نده ماسوای هند روم در لر عرب وترك دیلم افرنج
وبلغار قبچاق وهرچه باشد باشد اما استعمال عرب وعجم روم
ممالك عثمانیه دیوان همایون عثمانی جانبندن نشر اولان
مناشیرده روم سیواس ولایتنده در لركه قدیمدن ملوك ارمنیك
تختگاهی اولردی امّا روم ایلی محروسهٔ قسطنطنیه دن
مبادیٔ ارض الباشقرده كه الامان وغسریده در لركه
آل عثمانك مفتوح العنوه سیده وارض روم ارباب لغات
ارزن الرّوم ضبط ایتمشلر در رزنیك كه ثقیل معناسنه در
افعل تفضیلی در واصحاب تواریخ ارزنهٔ روم دیو قید
ایتمشلر سنور روسی حدیده معناسنه وروم بن عیص كلوب
بودیاردهٔ قرار ایتمكین روم دیدیلر سكانی بغایت خوب سیر وی
وخوش طبع وبلند همت خودرای وخوداری عشوه دار قدیمدن
ازرق چشم اولوردی بوندندر كه اكثر روس وبوسنا وسایر
صكره دن اجناس متنوعه مختلط اولمیان اقوام بسیطه نك كوزلری
بیجده وهلالی بروی لایعد در نظم ای طریقان روم شكر كیند

ایله در

که خدا داده است کام شما با شما نیست نسبتی ما را
هست برتر زما مقام شما ما غلامان ماه رویانیم
ماه رویان همه غلام شما امّا ستم ظریف واهلی
هوالری جباب آب کبی بیحساب ۰ وآتش نهاد حسّادی
شرارنار مثالی بیشمار در ۰ برایکی ظریف خطّه روم
رومیکه دیدوك قضیّه معلوم ۰ اکثر خلقنك مطرح افکار ۰
ومطمح انظاری ۰ ماکل ومشارب وملابسه مقارن
وملابس اولورلر کینو نتلری بهیمیت اوزره در ۰ ایدرلرکه
زنکیان میمونان تناول ایدوب بعد الکیلوس مستحیل اولوب
نقیعی بدنه تملاشی وساری اولوب آنك طبیعت مجبولهسی ایله
زنکیان منطبع اولوب لاجرم اوضاع قرده اوزره حرکت ایدرلر
رقص ووشبلری اندن ۰ اعراب لحم جمل اکل ایلیوب انکجون
کینوذ وعنود غضوب وحقود اولورلر امّا کینه کذار القه قادر
دکللردر درونلرنده کین لری نهان ایدرلر ۰ آرزوام کوشت
اسب یمشلردر انکجوندر شمال شیمه اولوب منزل مراده واصل

اولورلر • وکفرهٔ فجره طکورزاتن یمشلر درانکچونلرکه قبول
دیاثت ایدرلر وعورت وقیزلرین نامحرمدن دورانمزلر •
بی غیرت اولورلر جمیع حیوانات دبشسنی حمایت ایدرالا
خنزیرکه غیرت سزدر • ارمنیان کندم کون اولورلر حمرته
مایل اولورلر وفی الجمله حسنلری داخی اولور • امّاکم خرد و
کوردل ودزدوبی عار ومشقت شدیده متحمل اولورلر اهل عراق
خوشخلق وکندم کون وکرم آیین واهل سخا وصاحب رأفت اولور
وبسیاری داخی دلاور وشجیع اولور • امّا بیوفا القلری ده
اکسک دکلدر • وفاجستن از مردم اصفهان بود جستن آب
عذب از سراب • امّا بدیعدرکه اصفهان چای سپاهان
ومنشا اکابر وپادشاهان در • بیت

اصفهان نیمهٔ جهان کفتم • نیمی از وصف اصفهان کفتم

قطعه

چارشهرند عراق ازره تخمین کویند • صدد رصد بود از روی یقین کم نبود
همدان جای شهان برحسب اب وهوا • ری بود ری کچوری درهمه عالم نبود
اصفهان جان جهانست ولیکن قم هم • بنکنیک ارچه نباشد کم کم هم نبود

نثر امّا غزوین خلقی بغایت سنی پاك اعتقاد و بغایة کوردلر
وکودن نهاد اولورلر بود یار مصروع سفر تحصاری
دیدکلری کبی غزوینیانه بلادت وبلاهت اسناد ایدرلر عربیه
غزوینهم بلد اقول بفضله لکنه من اقبح البلدات
صبیانه فی القبح مثل شیوخه وشیوخه فی العقل کالصبیان
اهل خراسان بیشتر لطیف وخوش طبع پاك ذهن خوب
آوازاولورلر نته کیم دیمشلردر سرود از خراسان ورود از
عراق اما اندك مروّت ومختصر همّت ومنکبّر اولورلر وبدنلری
نرم وصاچلری مبسوط اولور ورنکلری اندکك سیاهه مایل اولور
ونه اقواط ایله سمین ونه لاغر اولورلر پیرهراة خواجه عبدالله انصاری
قدسنا الله بروحه بیورمشلرکه بر سه چیز هری اعتماد نشاید بر هوای
او وبر نرخ او وبر مردم او اهل سیستان جاهل ولاف زن
ودزد طبیعت اولور شیرازیان نرم دل ونازك بدن ویزدیان
بخل وخست ایله مذکوردرلر کاشان سفالت وخامت ایله مشهوردر
نظم سکاشی بهتر از کابر قم باوجودیکه سك بهتر ز کاشیست

حالدا زهری دن حکایة اولنورکه برکون مأمون خلیفه نك
خدمتنه واردم کاشانی ولدوغم معلوم بیوردقدن صکره سبزك
شهرکوزحقنده شاعر نظم ندانستم که نانچون میوه باشد
بشهر توکه نامش هست قاشان • دیمکله سبب نه در مکر که نان
کمال قلتدن شویله عزیز الوجود اولورکه میوه برینه تناول اولنور
دیدی بنداخی فی الفور خلیفه نك نکته سنجه نکته سنج اولدیکه
بلی بیزم دیارك لطافت آب هوا و نظافت برك و نواسندن نان
عزیز میوه یکی لذیذ و شیرین اولورنان خورشه محتاج اولمز دیدیم
خلیفه زیاده حظ ایلیوب صلات فاخره و تشریفات ذاخره
ارزانی بیوردی تبریزیان بی حیا و اهل فجور و اکثری حیز
و بخور اولور تبریزکی قباحت خانه یوقدر • بیت
ز تبریزی بجز حیزی نبینی • همان بهترکه تبریزی نبینی
اغلب سکانی کوردلدر زیرا صاحب طالع لری عقرب در
سالها وصف خطهٔ تبریز • می شنیدم بنوعی از مردم • آخر الأمر رفتم و دیدم
بود و برانهٔ پر از کژدم • ماوراء النّهریان سرخ فام و مویلری

مبسوط واهل وفا واهل امانت وتيز فهم وجيّد هضم
وطليق اللّسان ومعتدل الجسامة واندك موي اولور امّا
خسّته مايل در حكيم انوري يوره رنظم زكيلان ومازندران آن تا بري
بنان پارهٔ خشك خورد ندمي حديث صحيحست ونقل درست
كه در بزد تخم مروت نرست زهر مز بتر در جهان جاي نيست
يكي زان خرانم دم اساي نيست زشير ازيان چشم حسان مدار
چه از پيشه كار وچه از شهريار اكر دوغ خواهي وترك پلشت
ز آب آمويت بايد كذشت اكر تاج خواهي وزرينه تشت
بملك عراقت بايد كذشت وحجاج كه فصاحته معروف
وبلاغته موصوف ايدي بويله مرويدر كه اهل العراق اَعْلَمُ النَّاسِ
بحقّ وبباطلٍ وَاَهْلُ الْحِجَازِ اسرع النّاس الى الفتنة واعجزهم فيها
واهل الشّام اطوع النّاس بخلفائهم اهل مصر عبيد من غلب
اهل البحرين بنط استعربوا اهل عمان عرب استنطوا اهل اليمن
سمعًا وطاعة ولزوم الجماعه اهل اليمامه اهل الجفاء واختلاف
الأهواء اهل الفارس اهل بأسٍ شديد وشرّ عنيد وزهف كثير

وقوی یسیر • وطباع مستقیمه واذهان سلیمه بیحنی ومکتوم
وخفی نامعلوم اولمدوغی پوشیده وپنهان ونوردیده دکل درکه
هرشهرولك آب وهوآسنك تأثیری مقرروساری وهر بلدولك
صیف وشتاسی حسبیله سکانك برکیفیت معینه جاری در نظم
زتاثیرهوای روح پرور • شدآب ازاب وجای ازجای خوشتر
مثلا دیار روم ده جاینك وقره دپه وعلاشکرمنوغاد دینمکله
مذکوردر قدیمی لرینك لطف واحسانی عدیمدامتاهریم کلوب
ارالرنده تمکن • وایجارنده توطن ایلسه فضایل اخلاقی • ورذایل شقاقه
تبدیل ایمك مقرردر قطعه بناکه عالم رویاده کوردم آدم آتایی
دیدم ای کاشف سررموز علم الأسما • علاجیدیاریله منوغادك طاکزتر کیتی
بنی نوعکیدر دیدم دیدی یاکه جوابنده • بنی نوعم ایسه بندن بوشاولسون اخلاق حوا
وداخی مدار شبهه دن دور وحیز ارتیابدن بعید ومهجور در ساکنان
قراوامصار فی کل الأزمنة والأعصار متفاوت ومتباین در
اهل مدن انسان مدنی الطبع اولوب حوایج مأکل ومشارب
شهرلرده جملةً بولنمغله طبعه ایراث لطافت ایتشدر •

وذخایرك مفرداتی بركویده بولنان برنده داخی بولنا مغله غدای
بسیط ایله طبیعت اهل وبره بوست ودماغنه جفا فكلمشدر مثنوی

برسر یاری یكی مرغی نشست ازسر وازدم كدامنیش بهشت
پس اكر رویش بشهر ودم بده روی اوازدم اومیدان كه به
ورسوی شهرست دم رویش بده خاك آن دم باش وازآن رو بچه

قطعه

كورمه ای دل یوزلرین كشت بلاد هفتاك اناطولی تورككه روم ایلی آخریاینك
دللر آلور كوزلری جانلر یغشلار سوزلرك قولیوزقو باتیوز عالمده شهراوغلانك

فصل دوم اندر دلایل امزجه اهل مزاج حارّ اكثر یاز یرك وتیز سخن
وتیز حركت وزیاده غضبناك وبهادر وبلند آواز ونیرومند
وعریض الصدر ونشو ونماسی تیز وهضمی جیّد واتی چوق وباغی آز
وبكزی قرمزی وبدنی ایاتی ومویی سیاه اولور غدای حاردن ضرر
ومیرّداتدن فایده كورر زیاده حركتدن قوتلری ساقط اولور
واهل مزاج بارد كندفهم ترسان وضعیف آواز وكران زبان
ودیر حركت ونشو ونماسی بغایت كج وجماعه زبون بدهضم
اتی آز یاغی چوق آق بكز لوتنلری اكثر برودت اوزره اولور

اكر بر وديتي زياده اولاجق اولورسه تيره رنك وزلي موي
اولورلر صوك لتوغداء بارد وهوآء بارد دن تيز متضرر اولورلر
امّا هواء حار وغداي حاردن منتفع اولورلر **واهل مزاج**
رطب ني طبع وبسيار خواب وتيره حواس وكم حفظ اولورلر
زيراكه موجب حفظ عدم رطوبت دماغ در دماغ كه رطوبت
اوزره اولا معاني سانلغله قبول ايلر امّا كر وتيز فراموش ايلر
موم كبي مهروك شيه لري تيز تر نشانكير اولور امّا باقي قالمز
وانلروك موتي اكثر سياه وكثيف اولورلر جماعدن صكره ضعف
قوي ورعشه مستولي اولور ياش اولان نسنه لردن ايذاي كلي
چكوب واشياء حاره دن نفع بولورلر **واهل مزاج** يابس كم
خواب وخوب حفظ مجملا اكثر حالات ده اهل مزاج رطبك
خلافي اولور **مزاج حار رطب** خوش ذهن حافظه لري داخي اولور
امّا زياده فكرلو اولورلر اما خو آسلرنيك چندان صفا اولمز
واعضا لري بوك وكوكس لري كشاده ومفصل لري وطرلري
ظاهر اولمز قوّة وقاعيه لري زياده اولور وبشره لري سُرخ آمين

وهضملري ميانه اما زياده عرق دينزاولورلر باردياپس اولان
اغديه دن مستفيد وحار رطبدن متضرراولورلر مزاج باردياپس
حار رطبك خلافنده اولوب زياده كم حار ياپس اكثر اموردهانك
مخالفيدر سرعت نبض وحركت كبي وبارد رطب مخالف حار ياپسدر
ومزاج معتدل صاحبنك اكثر قواي نفسانيسي بروجه كمال اولور
دليل ثاني سن در زيرا هر سنك افعال واوصاف واخلاقدن
برحالتي واردركه آخر سنده بولنمز مثلا سن طفوليتده اولان
حالات سن رشده ورشده اولان اطوار شيخوختده اولمز
سن حداثت ونموكه اول طفوليت در او توزيله دكلوبهار
حكمنده دركه حار رطب در اخلاط اربعه نك اراسنده قان كبي
مثالده مبادي مستانكي كبي در همواره شادان وكريم اولور
شهوآت زهرويه يعني مناكح وملابس وما اشبه ذلك يه
راغب تلون طبعنه غالب اولور تيز ميل ايلر كرو ميلي
زايل اولور وظلم وستمه وعناده ميل اوزره اولور وبو سن
بش مرتبه اوزره در اول طفوليت دركه اعضا بغايت رخوه اوزره

یعنی ست اولمغله بوسنك صاحبی مستعد حرکت وقیام اولمز

ثانی صبی دربوسن ایاغ اوزره طورمز دنصکره تجدید اسنان ایدنجه دیر

ثالث ترعرع دربوسنده تمام دشلرولك جملهسن یکیلدکدنصکره اسفانه

استحکام کلمك دربود آخی دورت بش یاشه دکلوزماندر امزجه وافالیمه

کوره کیمی دورده کیمی التی سنه یه دکلوسوردر رابع مرتبهٔ رهاق دربوسنك

صاحبی تمام الشباب نوع من الجنون زنجیرینك کرفتاری درخونی

درونده غلیان ایلیوب دست رس بولدوغی دخترلرو وآصل اولدوغی

دلبرلرله ملاعبه ومصاحبت ومداعبه تمکدن متلذذ اولور نظم

چون نهال شهوت وشاخ هوا • یافت درآب وکلش نشو ونما

یاحریفان باده نوشیدن کرفت • درنیی هرکام کوشیدن کرفت

مست شد جابرکنار بام کرد • دختر همسایه را بدنام کرد

شوهر دختر زپیش او کریخت • ورنه خونش رابخنجر خواست ریخت

نثر بوسنك اقاصی سی خط کلمه نك مبادیسی در خامس فتوت درکه

اواخر زمان نمود رامّا سنّ شباب که اکا سنّ وقوف دانی درلو

مدّتی اوتوز بش یاقرق بیله دکلودرکه اعدل اعمار کرامیدر امّا سنّ

كهولت قرقدن آخر التمشه وارنجه طبيعت پا يبزده در بوسنده
برودت ويبوست غالبا اولور وبوسنك اهلنده جلد وهزل
آميخته اولوب دلبر ودانا اولورلر جميع قواي حسي وعقلي نهاية
كمالده اولور مرويدركه پادشاهان عجم قاريمدن عظيم جنكه كتسهلر
بوسنده اولاني ايلتورلردي نظم مترس از جوانان شمشير زن
حذر كن زپيران بسيار فن جوانان شايسته شير گير
ندانند واستان روباه پير بوفقيروك داغي مشهوري
بويلجه در سن شيخوخت اكثريا التمش ايله يتمش ارالغي در
كه زبان معجز بيان بنوي بومعنادن افصاح بيورلر كه
اكثر اعمار امتي بين ستين وسبعين بوما بينه دقاقة الرقاب درلر
يعني التمش ايله يتمش اراسنده اجل كلوب دقة رقبه ايدر طبل رحيل
نقل منزله ايما ايدر يوز يكرمي سنه اجل طبيعي در دور زحله امتا
دورده عمر زياده ايدي يوز اللي سنه ده بالغ اولورلردي
برقران عظيمه ايرشورلردي كه طقوز يوز سنه اولورسه كيم
قرآن عزيز ناطق در ولقد ارسلنا نوحا الى قومه فلبث فيهم الف سنة

الّا خمسين عامًا آدم ثانی حضرت نوح نجی اولدکلو معمّر اولمشدر
امّا بعضیلر حضرت نوحك سن شریفین بنوّتنه معجزه ویرلمشدر
درلر محصّلا جمیع حیوانات ده اقبارو سی درلر بر جانور وآردر
یکرمی دورت ساعتده هم متولدا ولور وهم متوفّی اولور انسانلرك
اطول العمری یوقدر زیرا جملهٔ حیوانات ده کرکسدن معمّر اولمز کهدیرلر
سنه عمری واصل اولور فیلان التیوز یاشیل قپلان اوجیوز یاشیل
عنقا بشیوز یاشیل زرافه یوز یاشیل حمار وحشی که فارسی سی کور
تورکسی قولان دریوز یاشیل آرسلان یوز یاشیل عقاب یعنی طوسنجیل
یوز یاشیل وقیل یوز یاشیل وورشان که یبان کوکرجنی دریوز یاشیل
ابن آوی که شغاله دیرلر قوق سنه آت طقسان سنه قاتر واشك قرق سنه
قورد ایکی سنه دولنکج اللی سنه چکرکه وقرنجه التی آی سمك
قوق کون سوری سمك اوچ کون پیره بش کون بیتا اون کون عمری اولور
نشاط زندکی باشد جهل سال ۰ نظم چو پرنچه رسد ریزد پر و بالـ
چو شصت آمد نشست آمد بدیدار ۰ چو هفتاد آمد افتاد اله از کار
بهفتاد و نود چون در رسیدی ۰ بسا سختی که از کیتی کشیدی

بصد محنت چو بر صد میرسانی ◦ بود مرکی بصورت زندکانی

امّا سن شیخوخت که سن انحطاط داخی درلر بونك داخی

اواخرینه سن انحطاط مع ظهور ضعف القوی درلر که ارذل عمر در

بوسنك صاحبنك تجربه سی بسیار اولمغین چندان سوزلره که

امکان وقوعه قریب اولمیه اعتماد ایتمزلر ومدح وثنا دن

حظ ایدرلر امّا بد دل وبد خلق وکم شهوة عدله مایل اولورلر

وغضبلری بیمار غضبنه مشابه اولور امّا بعضیسنك حرصی

غلبه ایدر قیل للمسیح ما البادی ان المشایخ احرص علی الدنیا

من الشبان فاجاب انهم ذاقوا من الدنیا ما لم تذق الشبان

حدنیکی کمان وبهاری خزان اولور قبای جسمنه فنا وبلای

خوشنما سنه انحنا کلور شعر ندانم خم چرا شد پشت پیران فلك دیده

مکر در آه میجویند ایّام جوانیرا دلیل رابع افعالدر افعالدن

مراد طبیعیٔ خلقی اولاندر عادت حسبیله اولان افعالدکلدر

اول افعالدا نیکی خواه حکم شرعیله خواه حکم عقل ایله اولسون

انکیله استدلال ممکن دکلدر معلم اوّل که ارسطودر بوفنده باوجود آنکه

مهارت تامرسي وارايدي افعال عاديله اخلاقه استدلا له
قادراولما مشدد حكايت اولنوركه معلّم مزبور بر نوبت
حكما ايچون طريق استدلالى وضع ايتدكده افلاطون شاكردلرندن
برينك داخي بوفنّي تعليم وتدوينه شروعي شايع اولمغله ارسطو
كندوينك تلاميذخاصندن برين كوندردي كه حكيم مزبورك
خدمتنده اولوب انك اوضاع وافعالن وحكمتدن نه نصابه مالك
اولدوغن بلوب صورتن داخي مصوّره تصويراتيه رد وب
كتوره چون فرستاده مأموره قيام نما اولوب كلدكده ارسطو
حكيم مزبورك صورتنه نظرايتدكده مزبور شاكردندن سؤال ايتمش كه
بغايت جماع وشهوت پرستيده ورشاكردايله دكلدر كمال برهيز
اوزره ونهايت تجرّداوزره دردي مش ارسطو بوسوزي قبول ايتمامش
مكركه مصوّرانك شكلني رسمده سهوايتمشدر ديمش بوخبر مزبور
حكيمه منعكس اولدقده ارسطونك جودت طبع وبصارت
موشكافنه آفرين ايدوب ايتمش كه صحيح بندهٔ بوحال واراديدي امّا بن
روزرزهادت وقوة ضعف رياضتله مرتاض اولدم واول صفتي

كندمدن دورايتدوم ايدي دميش وامّا

كه افعال طبيعي دن اخلاق باطني واوصاف ظاهري
استدلال ممكندور زيراكه بعضي افعال وارد ركه غضب
وياخوف ويايشادي ياملالت حالنده ظاهر اولور
پس بواخلاق دن افعاله استدلال ممكندور وكاه
اخلاق دن افعاله استدلال اولنور مثلا برشخصك
كندوسني معارك ومهالكه القا ايتدكندن

شجاعتنه استدلال اولنور وشجاعتندن
مهالکه اقتحامنه استدلال اولنور دليل خامس
هيئت وصورت درحيوانات قياسًا مثلا برشخصك
اعضاسي ضعيف وباشنك وسينه سينك مويي ايخه وملايم
ونرم اولا بيدل وترسناك اولمه سنه دلالت ايدر طوشانه
قياسًا وبرشخصك كه اعضاسي قوي وباشنك وكوكسنك
قيللري غليظ وايري اولا شجاعتنه استدلال اولنور ارسلانه
قياسًا وهمچنين كاهي كه برشخص مشرقي صورتي مغرب آدميسنه
بكزه سه اخلاقي مغرب آدميسنك اخلاقي كبي اولا دليل سادس
ذكورت وانوثدر امّا ذكورت استيلاي حرارت سببيله بدني
اقتضا ايلركه بدني صلب ومحكم اولا ومغزي استخواني زياده برك
اولا وانوثت غلبهٔ برودت ورطوبت سببيله بدنلري سست
وايي زياده اولور ونسوانك هرچندكه باشي ذكوردن كوچك اولور
امّا يوزلري بغايت كوزل وبوينلري ايخه وسينه لري صاف
وراتلري ايتلي وملايم وناز وساقلري غليظ وقدملرينك

یوزی نرم ولطیف والتی دقیق اولور امّا امور محوفه ومتاعب
شاقه یه متحمّل اولمیوب حرکات مستمره یه افتدار اولری یوقدر شعر
زنانرا ازان نام نابُد تلبته ٭ کپیوسته درخوردن وخفتنه
اکر زنك رضیعه سنك الندن رضیعی ارکك اولور زن داغی
الرضاع تغیر الطباع مدعاسنجه مرد صفت اولور وبعکس
بالعکس ٭ اما زن که مرد سیما اولامقبوله دکلدر ٭ زیرا رجالدن
صادر اولان نسوانده صادر اولورسه ع معاذالله برسوآیی کشد کار
فی الخبر حکیم من امراه عاقله ماداب الرجال وما عیوب
النساء قالت وما عیوب الرجال فاجاب البخل والجبن فقالت هذا داب النسوان
فی الحقیقة عورته ترسناك اولمق شجاعت وامساك سخاوت در نظم
چون زشوخرج زن فزون باشد ٭ حال شاما نخانه چون باشد
هرزنی کز سخاوتش مردیست ٭ ناجوانمردیش جوانمردیست
حق تعالی نسوانی ادمك ضلعایسر اقصر دن خلق ایتدی بیوندندر که
بیردر
رجالك جانب یمینندك اضلاعی اوندن ایکی وجانب یسارندك اوندن
لمؤلفه زنکه ایزدار سوی جفا فرید ٭ راستی ازوی نمیدار دامید

عربیه حب النّسا یخرّب الاوطان ۔ بحر عمیق جملة النّسوان ۔
قد صدق الرّسول فی قوله ۔ انّ النّسا حبایل الشّیطان ۔
وکتب معتبره ده مزبوردر که حق تعالی ارلری خاکدن خلق ایلدی
پس خاکل همّتی ینه خاکدر عورتلری مردن خلق بیوردی انکچون
همتلری مردانه در امّا چونکم قوّت جسمانیه وقوّة جثمانیه لری
یوقدر همتلرین نیروی عقل کره کشاینه صرف ایدرلر حکایة
اولنور که معارف بغدادن بر تاجر منعم راد ومتموّل جواد بصره یه
کیدر کلوردی اندهداخی تاهل ایلدی امّا بغداددهاولان عورتندن
پوشیده طوتردی عورت خواجه نك صحایف سانجاتندن مطالعهٔ
خیاللهٔ اکلادی که بصرهٔ داخی اولنمشدر خواجه دن بصره ده اولان
احباسنك آدرسن معلوم ایدینوب انلرا غزندن برنامه پیدا ایتدی که
خاتونکز فوت اولوب اون بیك سکّهٔ نوبی قالدی عملهٔ بیت المال
دخل ایتمك استرلر مبادرت ایده سز چون خواجه نامه یی کوردی
عورتنه ایتدی پول یراغن تدارك ایله که بصره یه سفر لازم کلمشدر
عورت ایتدی بکزرکه اندهداخی اولنمش اولاسز خواجه انکار ایلیوب

هرچند انکار ایتدی عورت لجن ارنوردی خواجه اولجیا لله که
عورت فوت اولمشدر اکرسندن غیری آخر عورتم وارسه بالاکفاره
طلاق ثلثه ایله مطلقه اولسون دیدوکی کبی عورت یرندن صچرییوب
خواجه نک الن اوپدی وظرافتله سندن اول عورتی تفریق ایچون
مکتوب بنم ساختم ایدی دیدی ومرویدر که حضرت رسول علیه السلام بر عورت
الدی سایر مخدرات طاهراتی عورته حضرت رسول یانکه وآرد قدله اعوذ بالله
منك دیه سن قانونمز بودر دیو تعلیم ایتدیلر شویلکه زوجینك مبادی
ملاقاتده افتتاح کلامه مخصوص اولان کلمات متداوله معهوده اولدوغنه
بناءً بونلردن مکر وافساد ن ارشاد ظن ایلیوب اولدا خی حضرت
رسول یانه تقرب ایتدوکی کبی اعوذ بالله منك دیدی درحال
رسول الله علیه السلام طلاق وردی لا یطیب العیش بلا هن
واشد البلا هن وکتب سماویدن مستنبط اولان مسطورات ده
مزبور در که دختری فوت اولانه تعزیت ایمیه لر بلکه تهنیه ایلیه لر
دفع البنات من المکرمات اکرآمدن سود مند اولمغه دعا ایلیه عربیه
لکل ابنت اذا ما ترعرعت ثلثة صهار اذا ما احمد الصهر

فآم يُراعيها وبعل يصونها • وقبر يواريها فخير هم القبر •

ممكن اولمز بُرمرد حلال زآده يه تزويجه مبادرت ايليه •

وفي الخبر العجلة من عمل الشّيطان • الا في ثلث فان العجلة

فيه سنت تزويج البكر اذا بلغت • وتجهيز الميّت اذا مات •

وتعجيل نزل الضيف اذا نزل • زيرا رجال مبادئ شباب دهنجه

مُولع وقاع ايسه زنلرده اولمز • مادام كه طهارت بكارت

موجود در من لم ايذق لم يعرف موجبنجه لذايذ شهوآنى

ارزو سندن مأمونلردر عياذًا بالله بكارت لري خلاف

شرع زايل اولسه من بعد عنان تمالك الرندن كيدوب رسوآي

عام اولورلر • تزويج ابكارده تعجيله امر بوكا بناءً دردياراونجه

ابكاري وقفاد ياراينه كلري بوندندر • پيرآن سالخورده وقاعدن

نجه امتناع ايدرلر ايسه پيره زنان اولقدر اسير جماع اولورلر لطيفه

ديمش بر پيره زاله برهنزور • بخه در كير يله بالوده يه تر

مخيّر قيلسه لردي ايكسندن • عجب قنقيسني آلورايدك سن

كورك اول مبتلاي لذّت كير • كه كير اولمش نجه جانند جاكير

دیمش یالوده یمك اولمز اسان • که چون آغزمده یوقبر دانه دندان
بنجه حظلر ایدر لرکیر کسدن • که شهوت زیر اولان ارکك مکسدن

بوندندر که حضرت صادق اخبار سورر لر لا یستغنی الارض من المطر
والاذ من الخبز والانثی من الذکر حکمت یزدانی رجال جماعدن
ساقط اولورایسه • انلرداغی یاس پذیر اولوب ولادتدن
ساقطه اولورلر • امّا جماعه استعدادلری زایل اولمز • بومطایبه
مثل سایر قبیلندندر که • بر پیرزن شهوت پرست • حالة احتضارده
وصیّت ایتمش که بنم جسدمی آتش سوزانه یاقوب خاکستر می سنت کرلر •
ویره سز که سنت اولان اطفالك پاره لرینه خشك دار وایلیه لر •
بولطیفه ایله روحمی یاده • وجانمی شاد ایلیه لر • بویله اسیر شهوت
اولان نیجه سایسته نفرین اولمیه نه کیم حکیم فردوسی بیورر

زنانرا ستایی سکانرا ستای • که یك سك به از صد زن پارسای
دران دم که دختر برآید زکاه • شود چار دیوار خانه سیاه
زن وارثدها هردو خاك به • جهان پاك از زن هردو ناپاك به
نستعیذ الله من کید النسا • شویله که دلهٔ دنیا کبی مختاله

ونفس اماره کی مکایده میّاله • اولوب کاه شرف نسبنه اعتبار •
وکاه مال یی مالنه اتکا واستظهار ایلیه المرأة السلیطة حیة
تسعی مادامت حیة تسعی شعر مالی بجون جفت ایدم پیره زنی
باشدن آیا غمباسه الونه •• لعنت اولسون اکا ومالنه هم
مالی ملعون وکندی ملعونه حضرت رسالة دستکاه بیورمشلرکه
عَلَیْکُمْ بِالْاِبْکَارِ فَاِنَّهُنَّ اَکْثَرُ حُبًّا وَاَقَلُّ خِبًّا شعر
اکر اولنمکه ایتدکسه فکری • نه خرج ایلرسك ایله آل بکری
کوزن اجسون سنی کوزینجه نان • کوزی وکوکلی اولماسون بیانده
امّا چون الاوساط خصایل • والافراط رذایل مستدعا سنجه
ع عیب می جمله چوکفتی هنرش نیز بکوی نثر شول عفیفهٔ نظیفه
خوبروی • محبوب خوی • پاك زاد • پاکیزه نژاد • کم آزار • یارسا
روزکار اولوب • رویی خویندن حسن • وخویی رویندن
احسن اولا بیت هزار جان کرامی نخست جان فقیر
بدام زلف هاصید دلفریبش اسیر نثر بو اصل اصیله نك کاکل مشکین
عنبر اکینی کمندن کردن بند جانه مستمند • وخاکپای تابناکن

كحل الجواهر ديدۀ نمناك ايليوب ليلۀ وصالينه قدر و
سعادتن وجوهر ذاتنك قيمتن بلوب عشقتى جانكي دلدن
وداماندن وصلتن الدن چيقرميه لر عربه اشد ديديك ايلها ان ظفرت بها
اكثر مودتها لا تكثر الذهبا نثر خير الانام عليه السلام بوصفاتله
موصوفه اولان كريمۀ عليا نك كرامنده اكرموا نسائكم
تدخلوا جنتى ربكم بلا حساب بيورمرلرامتا بوزماندل
رماندە بويله درة التاج شب تاريك وداجده اختر رخشان كبي
بى عود وبى نشان اولمشدر اوندندركه حضرت رسول ذا الجلال
خيركم بعد المأتين خفيف الحال ايله اندن ايما بيورمشدر زيرا
عورات بازاريدن هرچارسو عورت بازاري اولوب
عورتلر ذباقه دختر لر سحاقه اولمشدر نظم
در زن آرد دو شيوه رسوايي عشق ورزي وخويش آرايي
بس عروسان كه شيوه جوي شدند از سپيدي سياه روي شدند
نثر ديار عجمده رشت درلر برشهر واردركه شيشه سى صاحبه الهيبه
وابكاري كبك شكاري كبى صيدا ولنورلر وصنعتلري

اوجقورا شلر لرحقلرنده دنلمشدر نظم دخترانیکه ساکز رشتند
همچو طاوس مست در کشتند • از پی مشتری بهر بازار
بند تمان بدست می کشتند بوحال منکر ایکی نوع اوزره در برینه
سعتری • برینجیسی درلر • سعتری اولدرکه آله مردان پیدا ایدرلر
رسا اولدرکه سحق فروج ایدرلر • ابتدا عورآت اراسنده بوفعل
منکر ظهور ینه سبب بو اولمشدر که حضرموت حوالی سنده
راس آدلو بر پادشاه وار دی کندو آدینه بر شهر بنا ایتدردی یونك
سکانی اغوای شیطانله بت پرست ایدیلر وعورتلرین بیر بریله
مبادله ایدرلردی لکل جدید لذة بیر هفته بر بنك عورتیله
تجدید صحبت ایلیوب ولکر للعتیق مودة قولنجه اسکی عورتن
آلورلردی عورات حامله حمل لری یکمدن ایدوکین بلیمایوب
بیر کون قاعده قیوسنده بیر بریله سویلیشوب حاللرین حکایة
وارلرندن شکایت ایدرلردی • ابلیس بو تلبیس بر عورت شکلنده
اراله رسنه قارشوب • رسی تعلیم ایلدی چونکه عورتلر اردن
مستغنیه اولمرنك امکانی طویدیلر • اصلا ارلرینه رام اولمزلر اوملغله

ينجه عورتي قتل ايلمديلر تا كه حق تعالي حنظله بن صفوانی عليه السلام
رسالتله انلري اصلاح ايچون ارسال ايلدي كلام شريفن استماع
ايتميوب انواع ايذا وقتل ايلديلر اولدا خي بددعا ايليوب
جمله سي سنك سياه اولدي كذلك قوم لوط نبي عليه السلام دعه
مبتلا لرده خيار اكرلردي اطفال وجوانان كلوب اوغرلردي
اصحاب مبتلا خيار كه اطفال اللرنده بولنوردي الوب
منفذ تحتا ينلرينه جبرله ادخال ايدرلردي ابليس ايتدي
خيار ادخال اتمكدن ادخال آلة اولي در بري بودر كه خيار تلف
اولمز ايكنجي سيز لره صفا حاصل اولور بو فعله جمله اوز سكز
نفر كمسنه مباشرت اتمشلردي كه حق تعالي انلري هلاك ايلدي
امم سالفه ده بو سياقدا وزره جريمه ذميمه صادر اولدقده پيغمبرلري
بددعا ايدردي امّا سلطان الرسل هادي السبل رحمة للعالمين
رسول امين زمانتده بر اولمز اولدي نه ظاهر پيغمبر كه
امّتدن آزار رسيده اولورلردي درحال بددعا ايدوب
هر بر امّتي بر بلا و بر نوع عذابله ياهلاك يا نسخ ايدرلردي

حضرت نوح اللهم لا تذر على الارض من الكافرين ديارا

بيوروب قومني طوفان بلايه وحضرت لوط قومني هلاك ايجون

حضرت قلبم قهار جبرائيل ميكائيل اسرافيل دردائل نام

دورت ملائكه كوندردي اما سپارش يوردي كه لوط دورت كره

قومنه لعنت اتمايوب خاكله هلاك اتديلر كذلك حضرت صالح قومني

باد عقيمه هلاك اتدردي وحضرت ابراهيم پشه به حضرت موسي

نيله غرق اتدردلر پس كي آب وآتش ايله عذاب كي مسخ ونسخ اتدردي

حضرت مولانا بو معناده بيورور تا دل اهل دلي نامد بدرد

هيچ قومي راخدا رسوا نكرد إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ

يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ امّا حضرت رسالت پناه ما اوذي بني مثل ما

اوذيت بيورمشدر قلبنه ظاهر اخاطره اولوركه جون جبرئيس

عليه السلام حضرتن اره ايله بريده قلديلر ابراهيم حضرت اتشه

حضرت يونسي ماهي يه غدا اتدردلر حضرت رسوله بو دكلو

نوايب ومصايب ايرشمشدي حكمتي بو ايدي آنلر برجفا

ايرشسه بدعا ايله اخذ انتقام ايليوب تسكين حرارت ايدردي

چون حضرت رسوله قومندن ازار ایرشوردی ∴ اَللّٰهُمَّ
اِهْدِ قَوْمِي فَاِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ . بیورردي وجالر آسیات
وتلاوة اسخات تحمل ایده مدوکي مشاقی احتمال ایدردي اِنِّي لَمْ اُبْعَثْ لَعَّانًا
وَاِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً . بیورلردي وحضرت موسي اِنَّ مَعِيَ رَبِّي
دیو معونتی نفسنه مقصور ایدرلردي وحضرت رسول لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ
اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا دیو تعلیم بیورلردي اینکیجون اِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيْمٍ
تاج موفور الابتهاجیله سرفراز واعطیت الشفاعة فادخرتها لامتی
خلعت خاصیله وعموم شرف اختصاصی ایله ممتاز اولدیلر نظم
بازار بعثت تو بدین کمال زد ∴ مسمار مسخ بود رد کان ابیا نتر
بوقلمر فسق وفجور که زمانمزده اولور حضرت رسولك آب
رویینه عفو اولنور مسخ اولنمزلر امّا زمرهٔ اهل کیف برش
وافیونله کندولرین مسخ ونسخ ایدرلر مع الحدیث خیر النساء
من اذا اعطیت شکرت واذا منعت صبرت امّا اساستزنامه هندي
واردرکه ∴ رایان هندایجون تألیف اولمشدر عربیسنه جمجمة الملوك
وفارسیسنه لذت النشا درلر من بور ساستزنامه ده یازمشلرکه

زن اوج قسم اوزره در ٭ بدمنی ٭ هیتنی ٭ سنکیتی
امّا بهترین زنان بدمنی اولاندر ٭ بدمنی اولدر ٭ سرو بالا اولا
وبدنی بلور سپیدکبی صاف ولب وخدی لعل ویاقوت مثالی
رنگ امیز وشفاف اولا ٭ وکوزلرینک اغی صحیح بیاض وقره سی
سیاه لقدر ممتاز اولوب ٭ دایما غلطان وحیران ابرولری مقوس
اولا ٭ یعنی تیر وشمشر آست اولمیه ٭ بلکه کمان نسبت اولا ومژه لری
ناوک مثال اولا ٭ ناوک بازدارلرک قوشه آتد قلری یی سوفار اوقدر
راست رواولمسون دیمیدر ٭ وجنی برمقدار حمرا کرمجه ایدرلر اغزی
غنچه کبی خوش نکهت وتنک ولبلری برک کل مانندی یاریک ولعل رنگ
اولا ومیانی موی کبی یی نشان اولا نظم
ای انکه جزء لایتجزی دهان تست ٭ طولی که هیچ عرض ندارد میان تست
کردی بنطق نقطه موهوم رادونیم ٭ ای مبطل کلام حکیمان دهان تست
وسینه سی زیاده کشاده اولمیه بلکه ٭ پستانی انار بستانی کبی اولا نظم
برکومش لوحه دراو سینه همان ٭ اول کومش لوحه نقش بندجهان
ایکی رسم ایلمش تربجه کبی ٭ برکل اوستنده ایکی غنچه کبی

وانکشتلری شمع نشان دیللری قرمزه وبندلری جقورجه
اولا که ایچینه برلولوی شاه وآرصفه اوجلری ایکیشر اولا مجملا الکرک
لاله نوایی غنچه سی مثالنده اولا وپیوسته طربناک وخندان وکشاده
جبین خرم نهاد اولا ومصاحبتنده لذت وموانسنده عشرت
صداسی نرم اداسی کرم دلفریب وخاطرربای اولا وباشرم
وپرآزرم اولا بیت دایم کل عارضنش زیاکی
افشانده عرق نشرمناکی نثر رخسار آلی اوزره چکیده عرق
حقنده دیمشلردر نظم خوبان عرق چو بر رخ پرخال میکنند
افشان نقره بروی قال میکنند نثر نظارت وطهارتنمایله اولا
حکایة اولنورکه حجاج جك مادری اولکی ارندیه ایکن برصباح
دندان خلال ایله پاك ایدردی اری ابتدی ای کربو دیشکی بویله سحره
تخلیل غدا یمکندن طعامه بویله بی صبر لق معلوم وظاهردرکسنه شره
وقلة مصابرتدندر وقلة مصابرت اجوفین مستوجب حرفی در
واکر اخشام تناول اولنان طعامدن ایسه کیجه دندانی ملوث قوماق
علامة ناپاکی در وناپاکی نشانهٔ بی باکیدره بوطلاق ویروب

اندن یوسف ثقفی آلوب حجّاج اندن تولّدا تمشدر وخانه پرور
وخانکیلره حرمت یدروب کلنلره استقبال کیدنلره مشایعت ایلیه
واری ایجرو یه کیردوکی کبی ایاغ اوزره بولنه اکر قوشودن کوردسه
قوشواره اظهار بشاشت ایلیه ملاعبه ومداعبه ایلیه وارنیک
انشراحنه مبادرت ایلیه وفراشه ارندن صکره کیروب
مقدم قالقه وارنی کورمدوکی زمانده اندوهکین اولا شویله که
مفارقتنده اقتدار ی اولمیه وکندونك رضاسی اوزره ارنیک
رضاسن تقدیم ایلیه نظم یاران بود که صبر کند بر جفای یار
ترك رضای خویش کند بر رضای یار نثر وتبز تبز یرندن قالقمیه
باوقار وسکون اولا وخیر متاع الدنیا المرأة الصالحة
حدیث شریفی موجب لطیفی اوزره زیور زهد وارایش طاعت
وجهله مزیّن اولوب وکلمه فحشدن لسانن صیانت وزیر
دستلرینك ماکل وملابسین ترتیب وکندونك ملبوس
ومفروشن هموارة تطییب ایلیه وکلا لهسن عبیر وکلاب
ومشك نابله معطّر ایلیوب ومتعدد نیمنلر ایلیوب

خلوت خانه‌لر وسلوت کاشانه‌لر آماده ایلیه وبلند رواق
وعالی چارطاقلره جقمیه وحولی اورته سنه وارمیه وکسنلك
سور وماتمنه تهنیت وتعزیته کیمسه واسیه وصووغه طاقت
کتورمیه وبتوّل ایتدوکی یره آری اوشه مقارب سنه بنایت
لذّت وصفا شویلکه النظر الی المرءة الحسنا یزید النور فی البصر
قولنجه کوکللری پرنور ودللری مسرور پیری جوان وجوانی
شیر مرد ایلیه وپای نازکنه نازکین کیمسه خصوصا حالة حملده
خوف خطر واردر وهیتنی اولدرکه میانه بالا فواح دهن
مرد صفت کشاده سینه بلند آواز خنده سی صدای کسار
مصاحبتی غوغای بازار کی اولوب پیل تن محکم بدن ممدوی انباز کبی
فروهشته بموجب کله وبیقربت اغلیه نظم
خنده که بیوقت کشاید کره گریه ازان خنده بیهوده به
نثر واندامنك درلسه رایحه سی بوشالمش بال قوچی سی کبی قوقه
ویرلمغه وساز دکلکه ورقصه میّاله اولا غضوبا ولا
همسایه‌لره وجوار سیله لجاج اوزره اولا وصاغنه صولنه

برآيدمله معاملهايدركي يافتواكسزدن يزيدن طوري كلمه نظم

خردنيست اورانه دانش نه راي بهرياد كايد برآيد زجاي

واري برآخرعورتله معاشرت يلسه غمناك وبيحضوراولميه بلكه

ع تويي دلبرنماني بنده هم يي ياركي ماند نثر ايكي اويلغم صاغ اولسوت

نظم ترك ايدوب يارك سني بريارايدغمشي تازله

سنده وان برتازه سن سواسكي دردك تازله نثر ازندن انتقام المق

شكلنده مزبور بي ورد زبان ايدينر سك وفادارندلرد زن وفا

بومفسدهٔ ارفا ايدر اولوركبردياردهٔ طايفهٔ عياران پادشاهك

سرآينه كمندانداز اولوب نفايس اسباب ذاخره ولطايف اثواب

فاخره وجواهرزواهردن فايئت التعداد نسنه جقاروب پادشاه

داخي رئيس عيّارانيجهدجهيدله بولدروب بردارايلپوب

وبرسي هنكه امرايلدي كه برهفته بوآويختهيي بكليه يجيله عياران

داردنا ندرمسونلر ديوبمحكم تاكيدا كيدايلدي اتّفاق سرهنك

خوايدواروب عيارلرآويختهيي الوب فرارايدرلر سرهنك داخي

خوفندن باشن الوب يكدرك بركورخانه كوردي كه يانمقده آتش شعلهيي

کورندی داخی ایلر و واردی کوردی که برزن بدیع الجمال خورشید مثال
برتا بوتك قرشوسنده لاله زار ترکس یخوانبده ژاله بار اولوب اوتورد
سرهنك نکارین نازنینلر خبر صوردی زن ایتدی بوتا بوت ده نابود
اولان شوهر پاکیزه کوهر مدرکه انك داغ فراقندن اوج آیدر بهار م خزان
کلعذارم حزن بووادی خاموشاندن محبوس بووادی فراموشاندن مأیوسم
دیدی سرهنك زیاده حظ ایدوب کویاکه مرده حیاتنه تشنه یکلمزده فرآته
ابرشور یکی زلف مشکین کی بوینده مایل و عنبر سرشت آسا قوللرین حمایل قلوب
جان بخش و شکر نوش بوسه لرشوی مرده یی فراموش اتدردی زن داخی
سرهنکك حالندن استعلام ایتدکده صورت حالی آیینه مقاله غایان
ایتدکده زن شیوه زن ایتدی اشاندم صوردیکه اوبخته دیشی آورمیدی
یوخسه روساده می سرهنك ایتدی که صقالی یوغیدی درحال ارینك
صقالن یولوب کتوروب داره اصه قودی

مؤلفه

بویله درعادت زنان زمان تجدد پناکی جاسز اولور
اولمز عمرك صفاسی انلرسز کوچه کیم عمروشر و واسز اولور
هرقنده برتازه کورسه آه بنم ارمده بویله اولسه ایدی دیه

وجماعه غايت طامعه اولوب ارتدن البته مباشرت استيه
وحال شروعده بيچره هنك ادب ايليه ودايما حضور وراحت
مراد ايليه وباشي يصدقدن قالقيه ويورويشي ارزونه دوه كبي
نظم رفتن بچه ماند بحر آميدن اشتر ديدن بهينه كه دندخواي رميده
سنكتي بلند ولاغر اولاكيته دار وجنك جوي وخاطر آزار
دايم الدهر اندوهناك ترشروي اولا واريني كندويه
مغلوب اتمك ايچون سحر ومكره سعي ايليه ونامناسب
نسنه لري طعامنه خلط ايليه بيت
آش حليم ومغز خرخنك وكركباب كرداست خانمان بسي قلتبان خراب
ونقصان عقلندن برحيله تدارك ايلرامّا وخامتعاقبتندن
برهيز واحتراز ايلمزدانهء كوررداي كوريمن ناقص خلقت اولمغين
هراشي عكسنه ايلر بوندندركه حضرت رسول عليه السّلام شاوروهنّ
خالفوهن بيورملر حكايت اولنوركه عجم پادشاهلرندن
برينك قيزي بابا سنك ونزري ايله ايودكل ايدي ونزمراداتنه
مساعده اتمزدي بركون قيزونبردن اناسنه شكوي ايلدي

اناسی درحال پادشاه اغزندن وزیرك عورتنه برنامه یزدی
وایچنده عرض تعلق واظهار تعشق ایلدی سنك کبی صاحب جماله بنم
کبی پادشاه خورشید مثال مناسبدر همان وزیرك باشن کسوب
بکا کوندره سن دیو تزویر ایلر عورت داخی نامه اوقودوغی کبی
پادشاه عورتلغی خیالی ایله وزیرك باشن کسوب پادشاهه کوندردی
پادشاه داخی تعرّف ایلیوب احواله واقف اولدوغی کبی اوچوندن بیله باشن
کسوب سیاست ایلدی قیل لما رای الاسکندر امرأة مصلوبة
علی شجرة قال لیت کل شجرة تثمر مثل هذا الثمر حکما
بیوردمشلردر که زن که اون التی یاشنده اولا اوغلان عد
ایدرلر اما عرب اونده استمتاع ایدر زیرا حضرت رسول
عایشهٔ صدیقهٔ یدی یاشنده آلوب یاشی اونده الیقویوب ایسیچی
سنه زن صکره دخول بیوردی یقال بنت العشر فستقة مقشرة
حکی ان ولداً للمقتدر حملت منه جاریة وهی بنت احدی
عشرة سنه اوتوز ایکی یاشنده اولا نه جواندن دریر بنت العشرین
لذة للمتعین بنت الثلاثین ذات لحم وشحم ولین

چهل ساله اولانلر میانه‌در بنت الأربعین ذات بنات
وبنین اللّي یاشنده اولانلر آلدر بنت الخمسین
ابردمن الأربعین حکمت خدا قوه یاشنده اولانلره
میانه‌در امّا عورته قوه نوت درلر زیرا عورات استمتاع
ایچوندر دلیل سابع اخلاط در اخلاط چهار کانکه خون و بلغم
وصفرا وسوداد بر مستقل کیفیتی وآردر وهر کیفیت
بر نوع خلقه سبب در نته کیم یوقوده ایما اولنمشدر واما
کیفیت اخلاطه دلالت ایلیان لونلر وغذا وهوا ولحم وشحم
وبسیاري وکمي مویلر ومویك قوه رجوا اولما سیدر
اولما مسیدر وانفعال وفعلك تین وکیج اولما سیدور
وخواب وبیداري وما اشبه ذلك در ان من کان مزاجه
الغالب علیه المرة الصفرا فانه یکون غضوبا فان الانسان
متی غضب غضبا شدیدا اجتمع فی بدنه من ذلك الأمراض
واعلم ان اخلاق النفس تابعة لمزاج البدن ومن ذلك
ان الطبعة الصفراء اذا کانت غالبة فی البدن

من غير اضرار به كان ذلك الانسان جيدًا الخاطر
صادق الفكر حاد النظر جيد الحفظ ثاقب الراي
ذا فكر سريع في اعماله ومن المرة السوداء يكون الثبات
والرزانة والطمانينة وفعل الشي بعد النظر فيه وعن الدم
يكون الانبساط واما البلغم فليس في افعاله الا النسيان
والبلة والغفلة وقد يموت المريض من وهم الموت
ويمرض الصحيح ع نيروسكس است بيم بياد ازيم بميرد آدمي زاد
لنكن بوذكر اولنان امور عوارض حبسيله حاصل اولمامق كركدر كه
دلالت ايلمه زيرا عوارض عروضيله اولانكاه دلالت ايلركاه اتمز
مثلا عوارض حسبيله دوشده برنسنه كورسه لركه كثرت
سوداية دلالت ايدر اندن كثرت سوداية استدلال اولنمز كتب ده
مزبور در كه برمعبر حاذق برپادشاهه ابتدي در كاه پادشاهيه
ملازم اولان زمرهٔ معبران دوشي كورد كده تعبير ايدرلر
بن هنوز كورملدن كورلجك دوشي تعبين وتعبيرين تبيين
ايديم ديدي بوكلام عبرت انجام پادشاهه فنا آبي كلدي كه ع

خانه ناکرده نشاید فروخت نثر دایره قبول عقل دن بیرون اولان
امره مسامحه رتبهٔ جواز دن خارج در بیت
هرانکو چنین دعویی میکند ۰ چه دعوسیت بمعنی میکند
امّا چونکه جواز امتناع ممتنع در پادشاه مساعده بوزندن
بیوردیکه ایمدی بوشب آینده دهین نه خواب کوره جکم ایضاح
ایله معتبر ایتدی سن بوکیجه خوابکده برصبّاغ دکاننده جامه کی
کبوده بویارسن ودکان داخی بغایت تنك وتاریك اولسه
کرکدر بینما سوآل وجواب خطا وصواب فی الحقیقه ایله کوردی
معبّردن استکشاف حال ایتدکده بویله جواب ویردیکه بوحرفت
وصناعت پادشاهك علو مرتبه سنه نظراً بغایت دنی وبعید در
ونفس ناطقه امور غریبه نك حفظنده اهتمام تام اوزره در چونکه
ما بینمزده بویله داوری وجود بولدی اول خیال ایله خوابه وادراك
اهتمام نفس واسطه سیله قوهٔ خیالیه کوزده بوصورت صورت نما اولدی
دلیل ثامن نسبدرنیز ابرادمك که نسبی شریفا ولا بلند همّت
وصاحب امانت واهل دیانت وجوانمرد وکریم خلقتا ولودع ع

ازان پرهنر بد کهر چون بود ٭ زیرا که بزرگوارزاده لرکیرو
بزرك همّت اولور لر ٭ نیته کیم دیمشلردن ٭ الأخلاق دلیل الأعراق
بیت انزاکه ندانی نسب ونسبت وحالش ٭ ویرا نبود هیچ گواهی چو فعالش
نثر وبر شخصك که کدازاد وسفله نژاد اولدایی علیل ٭ واحسانی قلیل همّت دون پست
وایادیده زیردست اولور ٭ امّا بو مقدمه اول زمان مسلّم اولورکه
اوصاف واخلاق پدران انلرده باقی اولوب ٭ املاك وارزاق
وخدام وحواشی دواب ومواشی وسایر دستگاه مورو ثیسی یزنده اولا
بلکه املاك مورو ثیسنه بنچه املاك کسبی داخی ضم ایلیه نظم
درآمد مرد را بخشنده دارد ٭ چراغ بخت را رخشنده دارد
زر زر دا بر یی تو فیر در یا ٭ نه بی باران شود دریا مهیّا
نه بر مرد تهی دست باجی ٭ نه از ویران نجوید کس خراجی
امّا شویلکه نوایب لیل ونهار ومصایب روزکار زور کارایله
ستم کشیده والم چشیده اولا ٭ اولوقتده اندن مهر ومحبّت
وکرم ومروّت نیته کیم سلطان جلال مبتلای سموم غربت
وآزرده هموم کربت اولدقده دیمشدر نظم

کز بر فلک ستم کرم دست بدی • زیر قدم فرق علو پست بدی

ور در خور همّت خودم دست بدی • ابر از قدح سخای من مست شدی

مثر بر یداخی تفاوت اماکن در جمله دن قریها لیسنك اطوار و کرداری

شهریان احوالسنا موافق در با لضّروری جبال عالیات ده اولان

اتراك عصاة و بغات اولور • قال علیهُ السّلام لاتسکنوا الرّسانیق

فانها حذیرة من حذایر لجهنم شیوخها جهلة وشبابها فسقة

وبارها کشفة • من بات فیها لیلة ذهب من عمرها اربعین یومًا

مولانا ده مرده مردار احمق کند • عقل از بی نور وبی رونق کند •

دلیل تاسع ثبوت خلقی دن ثبوت حالی یه استدلال در مزید غضبدن

وتیز قهر لنمکدن عدم فکره زیرا تیز غضب طاری یا ولمق شدة

حرارت دماغدن ناشی و حرارت دماغ موجب ناتمامی افکار در

وبر کمسنه نك بی حیا اولمسندن خرسوز و نامرد اولمسنه و بعضی

حالات وارد رسبب استدلال در اوصاف عادیدن اخلاق

عرضیه یه مثلا مسافرت بسیار تهذیب اخلاقه **نظم**

نه در غنچه کامل شود قوت کل • نه در پوته حاصل شود سکّهٔ زر

زاحداث چرخست تهذیب مردم چوازرخم خایسك تیزی خنجر

المرء لیس ببالغ فی شهره کالصقر لیس بصاید فی وکره

وخام کارا ولغدالدر نیتکیم مشهور ردع بسیار سفر باید تا پخته شود خای

وثانیا شجاعته که کارآزموده لقا تمشدر نظم

حذر کن زپیران بسیار کرد که بسیار کرم آزمودست وسرد

نرتا بدست صید رواز پلنك زروبه رمد شیرنادیده جنك

ثالثا بیوفا لغة نیند حضرت شیخ سعدی بسیار عالم نورد وجهانکرده لك

ایند وکی باعتدنه هیچ بر یاره وهرکز بردیاره دلبسته اولما معنه

ترغیب بیورد قلری دلالت ایلرکه مهروفادن حظ اوفی یه

مالك اولیه نظم بهیچ کوشه مده خاطر وبهیچ دیار

که برّ وبحر فراخست وآدمی بسیار وبوبخلین درّ مشقّت

وتأهل اتمك داخی محرّف خلاف قدر محمدةً ومنقصةً بیتکیم

خبرده وارداولمشدر لا تعجبوا من له عیال کیف لا یخرج

علی الناس بالسیف اذا لم یکن له شیء وصناعت وحرفت داخی

مؤثر درجمله دنیاکه بالخاصّه احمق ایدر خبرده وارداولمشدر

لعن الحايك سبعين بنى من الأنبياء اولهم عيسى واخرهم محمد
عليه وعليهم السلام مطايبات سايرده منظور مدركه چوقى كه
عجمك نصر الدين خواجه سيده بركوي خلقنه واروب بكار عايت
وبنى ترسيايلك سيزه كركلويم ديدكده كويلو نفعك نه در
ديدكده احياي اموات ايلرم حضرت عيساي روح اللهك ايجون
بخشندن مستجاب زم ونفسم دعاي مستجاب كبي مقبول درگاه
رب الأرباب در بيت بي رنك وبي كره اوله هركيم صباكبي
مقبول حق اولور نفس اوليا كبي مرده لريكوزي دعا ايله احيا
ايليم ديرجمله كوي خلقي كلامنه آفرين اقورلر بونك جميع مراداتن
تكميل ايدرلر اندن صكره كل ايمدي دعواكي وقوعه كتورده رلر
دك ايمدي اك صكره قويه كوزدن كيم فوت اولدي ديرجلاده
فلاندن صكره كچمش يوقدر رلر در ملك احتمال يوقدر
ديرنيچون درلر زيرا ايام حياتنده داخي ياروسي
طبراق ايچنده ايدي در ومعلم داخي بالخاصه احمق
وناداندن اولور شول جهتدن كه وبالمعارسته يستوي الشيم

مودا سنجه اطفال بیدانشك خوبی ایله خوکر اولور وقال

الحاظ اقسم الله الحق ما ئه جزوٍ فجعل تسعة وتسعین

للمعلّمین والآخر لسائر النّاس

وکاتب غوشنویس جاهل قالدوغی مقرده زیرا حد

امر بنك مباشرتیله اخروك انتفاسی ظاهر و باهر اولماندت

اوزره حسن خط شرف فضایله وصول عربیه

خط حسن جمال مرئ ان کان لعالم فاحسن الدّ مع البنات احلی
والدّ رمع البنات ازین اما اکثر مغرور و متکبر و احمق
اولور بو سببدن که عقلی معاینله آشنا لقدن جدا
اولوب انجق مقدورن مرئیات صوری به مقصور ایلر
صورت بین اولمغله مفهومدن غافل اولور کندودن
صدور بولان محسنات وضیعی یه دلداده اولوب مغرور
ومسرور اولور وصنایعدن برشیم زن وساز نوازه
اولنلر وک بیوفا لقخاصه لازم لرندندر
منه برجهان دلکه بیکانه است چو مطرب بهر روزد رخانه است
دلالدانی دروغ زن اولور زیرا کذاب لجلج اولمینه متاع
صنعتی رواج بولمز ربیع الأبرآرده مسطور لکل تاجر
رسمال وراس المال الدلال الکذب وایضا اختلاط عوام
موجب اخلاق رضیه ونام رضیه اولور شویلکه اشراف
کرام ورآستان ایله مونس وهمدم آستان اولور سه یسعد
الرجل بصاحبته السعدا وقفنجه مراقی دولته ارتقا

ومراتب معالي بيا عتلا ايلر سيما عبّاد زهادت
معتاد له استيناس واعتياد موجب صلاح اجل
ومستوجب فلاح عاجل در كما قالـ العقلا
ربّ طبع كريم افسدته معاشرة الأشرار وطبع لئيم اصلحته مصاحبة الأخيار
امّا شويلكه خودراي وخويشتن دار اولا من لم يكن له شيخ فشيخه شيطان
امّا نعوذ بالله چارسو وبازار ودكان دار كه السوقيّهم الكلاب
السّلوقيه واصحاب بيع وشراكه التجار فجار انلر وك صفت
كاشفه سيدر بونلر وكلاه موانست مستدعي ادبار در الأستيناس
بالنّاس من امارات افلاس بوندندر كه دينمشدر قرين پادشاه
حكيم فكرت پيشه • بايدنديم هزل انديشه • زيراكه ازان بدرجات
كمال برآيد وان بدركات نقصان درآيد عمر سيد
استخبر اخبار الفتى ان شئت من قرنائه والمرء من ماء ولون الماء من آنائه
نثر وبعضيلرد يمشلركه مصاحبتده امور ذاتيه استدلال ايمكندر
درلر زيرا ايكي شخصك ميانده مناسبت ولميه اختلاط ممكن
دكلدورع بودجنسيت اينجا علة الضم الأرواح جنود مجنّدة

الحديث ونقل مشهور ايله مرتبهٔ صحّة واصل اولمشدر
بر نوبت جالينوس سير ايدردي بر ديوانه يانه كلوب
بوكا خطاب ايليوب بعضى كلمات پريشان ايلدي چون
جالينوس خانه سنه رجوع ايتدي تشقيه دماغه اشتغال
ايتدي ومسهل سودا ايچدي اكر بنك حالة جنون ظهور اتمسه
ديوانه بكا مقارنت ايتمز دي ديدي ومنقولدركه محمّد بن زكريّا
شاكرد لرندن بري اكا برعصردن برسيندن كه منعم وجاهل ايدي
سلام ودعا كتوردي وسزي مدح ايلدي ديدي محمّد زيا ده
اندوه كين وغمناك اولديكه عجبا بندن جاهل نه نه مقوله وضع
صادر اولديكه اولجاهل كندو طبعنه موافق بولوب بني مدح ايلمه
ديدي حكما دن بعضى ديمشدركه صحبت ايچون بركمسنه انتخاب اتمك
كركدركه جنك ايدوب كتدوكدن بحضورايلسك جانكه قصد
قلميه وزبانندن بويله وقتده فحش ودشنام خروج اتميه صدق
مقالملكه سي اولاوسندن بين النّاس بركناه وخطا صادر اولسه
ممكن اولدقجه جانب دارلق ايدوب سوزوكي مقدمات كاذبه ايله

تایید ایدوب تصحیحه سعی بلیغ ایدوب حضار حضرتدن کلامکه
خشونت ابله ردّ و یا خود سوزوکی تکذیب ایتمیه النصیحة بین
الملاء تقریع امّا تشهاده سکا لطف و مهربان لق یوزندن
ادایه دلپذیر له عیبکی سویلیوب سبیل سلامت راه نما اولاشعر
بکنزد من انکس هوا خواه تست که کوید فلان خار در راه تست
و کندوجانبه روا کورمدوکی نسنهٔ آخره داغی ناروا کوره
بیت نخواهد که بیند خردمند ریش نه بر عضو مردم نه بر عضو خویش
وسئوال صحبتکه کندوندن حصول مقاصده سبب اتّخاذ ایتمیه
من احبّك بشیء یکون عدوًّا لك عند حصوله وشول نسنه که
احوال واوصاف عارضی یه سبب اولور غنا و فقر دن برا که
توانکران بلند لکه میل ایدرلر و کندولردن غیریهٔ تخفیف
ایدرلر و کندولرینی جامع جمیع سعادت عدّ ایدرلر و ستایشندن
حظّ ایدرلر و چون کندولرك جمال و کمالنه معتقدلردر
کندولردن غیریهٔ حاسد عدّ ایدرلر و اکثر درویشان بو اوصافك
ضدّیله موصوف اولورلر بوندن درکه امیر المؤمنین یعسوب الدین

سرور غالب علي بوطالب كرّم الله وجهه الوجيه الصبيح وشرف
با لافصاح لسانه الفصيح بيورر لركه عليكم ببطون شبعت
ثمّ جاعت واياكم ببطون جاعت ثمّ شبعت ارشاد ايده
كم اختلاطي انلرله ايدوك كه اوّل قرنلري طوق ايدي صكره آج
اولدي يعني غنا دن فقره ايرشدي زيراكه خداوند زاده لك
موجب خصال حميده ايدوكي مقرردر چونكه دولتدن
افتاده اولمغله قلبنه رقّت كلدي البتّه تهذيب اخلاق
اتمشدر واولكه كداز اده دنيي نهاد ايكن صكره دن نوكيسه اولا
نعوذ بالله كاه فقرايه موجب انكسار اولور جامه لرواسبابلر
عرض ايليه وجملهٔ كاينا تي كندويه منقاد اتمك استيه نيه كيم
ديمشلردن سفله دونراچوكردد معلّم بوهزاران شور وشر كردد دلير
اذا امتلأت ايدي اللئيم بنعمة تكبر كالمرحاض يوما وانتشا
وان كريم الاصل كالغصن كلّما تحمل من خير تقارب وانتشا
مجملا هرندكلو ملانيت كوستر لسه كندويه وجود ويروب
بنوم سطوت وجلا لتمدن توسناك اولدي انكيچون سرفرود اتلكه

بله تراولور

نظم کسی با بدان نیکویی چون کند • بدان را تحمل بدا فزون کند
چو با سفله گویی بلطف و خوشی • فزونی کند در شر و کژ منشی
بدان را نخوت و جاه بیش تر شود • چو گردد قوی مار اژدر شود
چو بام بلندش بود خود پرست • کند بول و حاشاک بر بام پشت
سگ آخر که باشد که خوانش نهند • بفرمای تا استخوانش نهند

اذا ملك الارذل هلك الافاضل وحضرت خاتم الخلفا
کخاتم الانبیا بیورمشلردر نعمة الدّنی کروضة فی المزبلة
ع یارب مبادا نکه کدا معتبر شود عربیه
اذا کنت اکرمت الکریم ملکته • وان کنت اکرمت اللیم تمرّدا
فوضع الندی فی موضع السیف بالعدی • مضرّ کوضع السیف فی موقع الندی
پس جمیع اهل ایمانه لازم در عقیب الفرایض علی طریق الوجوب
کریم کریم نژاد اولنلرو ک من اجل الغنایم دولة الاکابر
موجبنجه عزّتی استدعا ولئیم لئیم زاده اولنلرو ک الموت فی الحیوة
رفعة الاصاغر مضمونجه هلاکینی دعا ایلیه لر ود نمشدر مالـ
مقوّیدر شول قوتی که طبیعة غالبا ولا مثلا برکمسنه یه شجاعت

ویا مرّوت یا معرفت یا زهد غالب اولسه مال آنی زیاده ایلر
شویلکه بها در مال له قادر اولسه یرا راتلر ودلاور نوکر ومقویی
سلاحلر اماده ومهیّا ایدر ع چون معانی جمع کردد شاعری آسان بود
الخیل والسیف حصون الرّجال والقنی والکتائب عاقل الأبطال
برهر تقدیر اسباب نبرد زنی مرد ومردی شیر مرد ایلر کذلك علم ومعرفت
داخی ایراث قوة ایلر بو سله درکه کما لاتك عاشقی اولان فنون شتّی دن
متون ومتعلّقات وشروح وحواشی جمع ایلیوب هر فنك استادن
جوائز جزیله ایله ممنون ایلیوب استادلرولك مدّة ممتدة انواع شدایدایله
تحصیل ایلدوکی معارفی مدة یسیرده اخذ اتمك ممکندر واشاندن
کمال پاشازاده سلطان سلیم خان القهار له مصر قاهره یی فتح ایتدکده
خزاین جراکسه ده وجوامع ده ومدارسده وصوامع ده هرندکلو کتاب
وارایسه پادشاهدن استیوب چونکه تصرّفنه قدرتی وارایدی مطالعه سندن
پنجه تراشه چین اولمشلردر اکثر رسائل که انلرنامنه درکتب معاریده واسان
عاریه دن مضمونی روام فهمنه قریب ولسانه ملاین اولان ترکیب
محترزاً عن اغانات الغریبه ترتیب ویوروب تمام هر رساله یی عالم کیر اولمشدر شعر

معنی پاك بود دلیر پاکیزه بدن که بمی چیده روجامه کرکون پوشند

هنرست آنکه هن جامه پشمین زیرش بدرانند و در و اطلس و اکسون پوشند

بوسیاق اوزره قوابل ایامی تربیت ومؤنتنه امداد له مراتب علیایه

اعتلا ایندرمشلو در خواجه نظام الملك وزیر برد الله ضریحه وطیب

امام عزالی حضرتلری کبی صاحب سعادتك ظهوری سبب اولمشدر

مبادی عمرنده ملاقات ایتدکده ناصیهٔ استعدادنده انوار قابلیت

احساس ایتمکله مدارس عالیه وتلامیذ قابله وجوائز غالیه ارزانی

بیورمغله دین اسلامك روآجنه وعلومك احیاسنه باعث اولمشدر که

احیای علوم جملهٔ نتایج طبع لطیفندندر وبین العلما شایع در

دین اسلامده ایکی یزرکوار عالیمقدار کلمشدر مرتبهٔ صدیقیته

مسند نشین اولمشلو در بری ابوحامد غزالی وبری شیخ اکبر که

محمد طایی الاندلسی در امّا بری صفت جماله بری نعت جلاله مظهر

واقع بری بشارت ایله فوعونی بیله داخل بهشت بری داعی کافهٔ

کاینانی نزارت ایله مدرجه هلاکده کوستردجی انبیا ورسله

سؤال ولنوردیسو بیورلر غرض که خواجه نظام الملك وزیرك

47

سعادتمند لکی ملاحظه بیورلکه نه مقوله دولته فایز اولمشلردر
ونه اصل شمع هدایتی فروزان اتمشلر میر علیشیر نوائی تغمده بغفرانه
واسکنه فی بحبوحة جنانه حضرتلری مجالس النفایسده کاتبی مدح و
اطرا ایلیوب از روی انصاف بیورمرلرکه کاتبی شاعر پاکیزه
گفتار واهل علم نادره اثار در وتجنیسات وکتاب متلون
یعنی ایکی بحر ده اوقنور وشیخه تظیره خمسه ودیوان قصاید
ودیوان غزلیات ورسایل تصوّف وداخی نیجه اثار جلیله
صاحبی درامّا چه سود که شعر این سخن شیریست در بستان جان
بی کشنده خوش نمیگردد روان قولنجه دردمند نامراد برزمانه دل
رمانده ظهور ایلدی که بو روزگارکی رواج کمال بغایت ادنی
ومتاع جهالت بغایت اعلی ایمش عمری جفایله ورمانی جور چرخ بیوفایله
مرور اتمش بلکه رعایت کورمك دکل عرضین صیانت میسّر اولمیوب
لباس دیرینه پاره پاره کیرمش نیته کیم دیمشلر
درقامت بلندم دستار پاره پاره چون آشیان لق لق در کلبهٔ منار
ملعبهٔ اطفال ومعزل جهّال اولمشدر نته کیم کندوسی دیمشدر بیت

کاتبی را در شماخی آب بر سر ریختند جامهای کهنه اش تر شد ولی خوشتر نشست

عمر نده نخل عیشی بر کره بار ور ود رخت بختی بر نوت مثمر اولوب

کل قصیده سین ابراهیم شیروانشاهه ویروب یکی بیك دینار صله

المشدر اول التون داخی ایام کل یکی اندك بقا اولوب دست کرم

برستی ایله مثال باد برك افشان برباد ویرلشیان اتمشدر اندنصکره

هر زمان برمکانده وهر ایام برمقامده ارام ایدوب محنت آباد

غربت ووادی نامرادیده ناکام غربیان فوت وشهید شمشیر

نامرادی اولمشدر اکر شویله که بیزوم صاحب قرآن ملکت صوری

ومعنی پادشاه معرفت پرور وهنرارا سلطان حسین بن بیقرانك

زمان دلنوازنده کلیدی وبو پادشاه فضایل دوستك همت

آفتاب خاصیتله التفات یاب اولیدی جامی وبنم کبی برنادره

روزکارا اولوب نیچه هنر لرظاهر اولایدی دیر نظم

من ان ذرهٔ خوردم از دیده دور که نیروی وی بر افکنده نور

حق بودرکه خیالجهٔ روم محضا ابراهیم پاشانك التفات عالیسیله

ظهور بولمشدر نیتکیم دیوانند تجسس اولسه پادشاه جمجاهٔ

سلیمان

سلیمان خان ایله اولان مقارنتنه ایما ایلر ابیاتی قلمندن افزوندر

شعر شیر و شکر کی آلشدی خیالینک بوکون التقات شاهله بو وضع درویشانه سی

مقصود که مال و مروت هر نسنه یه قوّة و بروز الدراهم جروح الدهر مراهم

قطعه لاله را گفتم ای پری پیکر صورتت خوب و سیرتت نیکوست

دل سیاهی تو بگو از چیست مکرت ز حمتی رسیدا زدوست

گفت نی نی که زر ندارم زد زر کر اسباب حرمی همه زوست

غنچه را بین که خرده دارد می نگنجد ز حرمی در پوست

رب علم اضاعه عدم المال و جهل غطا علیه النّعیم وایضاً

مال صالح مرد صالح در زیاده مفید در حضرت نبوّت دستگاه

علیه السّلام بعد رشحات المیاه بیوردلر نعم المال الصالح

للرجل الصّالح مشهور در شیخ کبیر ابو المعالی محمّد صدر الدین

قنوی شرف الله روحه و شرفنا فتوحه فایز دولت دارین

و واصل سعادت نشأتین اولمشلردی مرویدر که سعادت

سر الرند اولانلر اولانی جمله زرّین و سیمین و طویله لرنده

اولان اسبانی نیازی نزاکت جمله جلّ لری ذر بفته ایدی

اعزّهٔ دیندن بری بعضی لومی ایما ایدر کلمات ایتدکده بو یله
جواب صواب مآب بیورمشلرکه بیخ ایشان درکل زده ام نه در دل
امّا انلروك مالدن مال لری تحصیل مثوبات اخروی و ترویج مسالك
زهد و عمران مبانی تقویدر تاکه عزت مراتب زهد و تقوی جمله
عالمه معلوم اولوب عقول قاصره و انظار ناقصه زمرهٔ زهاد بولیماد قلری
اجلدن تارك لوسنیکسوة تارکِ اورمشلر در دیمیدلر **شعر**

ای بضرورت شده از زاهدان من نشوم زهد ترا معتقد
باده بیّابی نخوری ز آن سبب انّ من العصمة ان لا تجد

بلکه مالك وقوع ولا وقوعی تومان ایدوکین معلوم اتسون لردیوار اراده در **قطعه**

روزکار و نوایاورا اختلافست در همه احوال
کاه در پایهٔ زوال و نزل کاه در اوج رفعتست و کمال
نه مرا زو تأسف ادبار نه مرا زو توقّع اقبال
فارغم از تعرضش همه وقت ایمنم از تلطفش همه سال

حکایة اولنور بر زاهد مسافرٔ باینمدن شیخ کبیرك
حلقهٔ احبّاسنده منتظم و ملغه کلوب حضرتك دامن بوس

سعادت مأنوسیله سرافراز اولدقده حضرت شیخك اسباب دینویه دن
تجمّلات فاخره سن کورد جوانانه میل افکن وشیرزن
غلامان ترکش کش وتیرزن یکی در برش پرنیانی قبا
یکی بر سرش خسروانی کلاه خودش نیز با دولت ودستگاه
رساند ه زعزت بکیوان کلاه بوقدر دستگاه جمع ایتدوکینه دیدهٔ اکراه
ایله نگاه ایلردی حال مزاجنه عارضه عارض اولوب صاحب فراش اولدیلر حکما
بونك مرضین تشخیص ایده مزلر بردایره یه وارورکه جاندن بزر موقع اولور
عاقبت حذاق اطبادن بریسی کلوب خسته لکن معلوم ایدینوب
بوکا فلان مرض درلر بوکا علاج بر عزیز نثر آدات
بورکی یمك درکه آتك لونی بویله وسنی بویله وهیکلی بویله کرکدر
دیو تعیین ایدر بیچاره زاهد وك غمخوارلری حیرت زده
اولورلرکه آولا بویله صفتلو آت دشوار یاب در بولندوغی
تقدیرجه فلس احمره قدرت بوق که مؤنات روزینه سنه خرج اولنه
فکیف که بیچه بیك اقچه ایله بولنمغه موقوف اوله یاران صوفیه یاس
خبرین ویروب لرهان توبه واستغفاره ملازمت ایلهٔ که مدّت عمرکك

ایام حیات شریفلریله جهان فانیئ رشک جنّت جاودانی
ایلد کلرنده محروسهٔ قونیه ده التون پای مدرسسنده اولورلردی
درس خانه جوارنده معید خانهٔ کندولروك همای ذات همایونلریله
آشیانه تمشاردی ازواج طاهرات واولاد عالیاتی ایله اندهٔ
اولورلردی بوفقیره لکین اول درگاه عرش اشتباه فلك فرسایه
چهره سای اولدم قتی جزوی جمه منزلده اوراده اسایش وایله
مکان ضیفده کنجایش دن معلوم اولورکه متاع دنیادن
نه دره جه امتناع بیورولرایمش **بو مسطورایله تسطیر** وبو محرراتی
تحریرن مراد مال علمله وزهد وشجاعتله قوة وبروبه موجب اخلاق
عارضی اولدوغن تبیین ایدی بعض قیود احترازی داخی تمهید ایدی
الامثال مصابیح المقال وقفنجه حکایتدن مقصود معقولی
محسوسله احساسدی غرضدن عاریقا ولمسون دیوکر وترجیع
کلامه شروع اولندی **عارف معارف شهود وواقف وجوده محفی**
دکلدرکه حقد وحسد واسطه سیله کندوکه لتنا عتقاد وادخار
ایتدوکی موالهٔ اعتماد علماده ودانشورلرده بیشتر اولورمکرکه

مشایخ شامخ الارکاندن برنیك خدمت هدایت خاصیتنه
واصل اولمغله غبار خودبینی وخودفروشی دیده شهود لرنده
مرتفع اولوب کندونك ماهیتن کما هی مشاهده ایلیه ومتذکر اولا
کریمه ام یحسدون الناس علی ما اتیهم الله من فضله یه بوشبهه
دکلدرکه زوال نعمت اخوان فکرورجاسنده اولمق محض سفالت
شان وعین دنائت نفسدن ناشی اولور وبرادر مسلمانك
رفاه حالن سلب اتمکه جزم نیت شین وشنار در نظم
هرکز حسد نبردم برمنصبی ومالی الا برانکه دارد باد لبری وصالی
دیدم حسدی رشتهٔ استغنا یله دوخته قلوب دود حقد کاخ
دماغ لرین تیره فام اتمیه اما غبطه مرخصدر زیرا حقد برکسنك
زوال نعمتن طلبیدر لر غبطه کسنك رفاه حالن کورروب
انك اولان نولیدی بنده داخی اولایدی دیو تمنی اتمکه در لر
امّا حسد شوم وحاسد مذموم در امّا که چرسود عالم ملاماك حسود
اولمشدر نظم بیخردی چند رخود بیخبر
عیب پسندند برغم هنر دود شوند اربدماغی رسند

باد شوند از بحر اغی رسند مجملا بوعصر هنر بی هنر لوا اولوب

ارباب مکنت استانه لرنده اصحاب نکبت آشیانه لر بدیعنوب

ذوی الادا بیر قالما مشدر کویا که زبان زمان بو معنا یه کشاده دهان اولمشدر

عربیه ساترک بابا انت تملک اذنه ولو کنت اعمی من جمیع المسالک

ولو کنت بواب الجنان ترکتها وولیت وجهی مسرعا نحو مالک

بو جهتدن اهل عزتک درحت نخت واقبال آیینه آبله سر و موزون اسان

سر نکون و شایسته ذلت اولان مخاذیل سفله نژادك دولتی دخان

تیره روان کبی پیوسته کردون دون اولمشدر حرف ثانی دلالت

اعضا والوان واصوات وتکلم وحرکات وکریه وخنده در

جمله دن باش که رئیس اعضا در باشده شکل معتدل بولدرکه

طشره چقوق اولان یبری اوکنده اولا تاکه دماغك بطن مقدمی

بروجه کمال اولا واعصاب حاسه باشدن تمام بتمش اولا واردنده

اولان چقوق نخاعه کلنجه کرك تاکه اعصاب حرکه مراد جه بتمش اولا

نخاع فتح وکزله جایز در بیون کلی ایچنده بتن آقایلك که فیونده

مردار ایلك درلر وشکل مربع باشده مذموم زیرا حکما

اخس الاشكال شكل التربيع درلر بوندندركه
مكتوبك جانب وحشيسندن برمقدارن كسرلرتاكه شكل تربيعي
زايل اولا جاليتوس ديركه باش خرده اولمق بدشكل اولمغه دلالت ايدر
قياس برحال مار وقواي دماغ ضعف اوزره اولمغه دلالت
وبعضيلر حماقته دلالت ايلر ديرمن طالت قامته وصغرت هامته
وكبرت لحيته وكثرت شهوته فهو احمق بعيته وديمشلردركه
كوچك باش نرسناك وزود قهر وامور جسيمده متحيّر اولور
وباش بويك اولوب كردن داغي يوغون اولاكه اكا اويه وسينه
كشوده وفقرات ظهر قوتلو اولا جميع انواعك بهتريدر
شويلكه باوجود خردئ سر ارقه وكوكس وكردن قوي اولا
ضعف دماغه وقلة تأمله وشجاعته دلالت ايلر اما بدني
صحيح وحرارتي زياده اولا اكر باش وبيون وارقه وكوكس
خرده لكده بونرينه موافق اولا جميع اموردة ضعف اوزره اولا
امّا بركسنك باشي يصّي اولا بدخلق وخبيث النفس اولا قياس
بوسيماي اكر باشك اورتاسي بلند اولا غلامته يعني شهوته

دلالت ایلر قیاس مرحال خروس اکر ففا بضّی اولورسه اولور
کما روی انه علیه السّلم قال لعدی انّك لعریض الففاء کنایة عن الحمق
دلایل بیشایانی اکر آلن خرده اولاجهل وافت حفظه دلالت ایلر شول
جهتدنکه بوحال بطن مقدم دماغك خرداولسنه دالدر ویوبله
اولق آفت جمیع افعال دماغ در اکر آلن بویله اولورسه یکیدن
خالی دکل یا سبب قوت حرارت اولا اول موجب غضب وشرارت
نفس در یاخود مزیّت ماده دن اولا اول سبب کاهلی در واکر آلن
کشاده اولوب شکنجی اولمیه دلالت ایدر دشمن لکه ویرامز لوبیدا
اتمکه ولاف زنا اولمغه واکر آلن اوزون اولوب شکنجی اولمیکرو
اولحمکده در واکر درهم کشیده تورکجه بورتقا اولا غضوب
اولمغه دلالت ایدر بومعنایله که حاله غضبده جبین پرچین
اولور وشکنج که زیاده اولا لافه دلالت ایلر امّا آلن کشاده لکده
وبلند لکده متوسط وشکنجی میانه اولا راست کوی ودانای مدبّر
ومحب صادق وجمیع امور ده حاذق اولا دلالت احتلام النك
اورتنیسی سکرسه برفایده لو سفره واروب سالم وغانم عودت ایده نظم

چونکه بجهد میان بیشانی • پیش کیرد سفر بآسانی •
باز آید ازان سفر دلشاد • مال باید زعم شده ازاد •
النك صولجانی سکرسه مراده وصولدر بدیت
ینمه‌ء چب جهد بیاید کام • یا بداز دهر عزت واکرام
احکام ابرو قاشکاوزون اولوب جانب صُدغه کشیده اولا
یعنی اوجی کوز قویروغله قولاق یانینه اوزته لاف زن ومتکبّر
ومتجبّر ومُستهزی اولمغه دلالت ایدر اکربوروز جانبه
اوزانسه بلاهتدال اولور • امّا بعضیلر علامت ذکا ولطافت در
دیمشلر • واکر بوروز طرفندن اشاغه یه مایل اولورسه
وجانب صدغدن یوقاری بقرپسه صاحبی احمق وجفاکار اولا
واکر چاتق اولوب طوغری اولورسه پُسپستلکه دالمدر اعتدال
اوزره اولمق دانا وصاحب تدبیر ویدار لغه دلالت ایدر
قاشك قیللری • زیاده اولمق دخان دماغی ماده نك
استیلاسنه وسودانك غلبه سنه وغمناك اولمغه سبب در
وقاش که کوزاوزره دوشه نشانه‌ء شجاعتدر جشم بویك اولوب

اچوق اولمه‌سی حماقت وکهالت وبطالتده دلالت ایدر قیاس
برچشم کاو ودماغك مزبله‌ده طوبتنده الدرکه نشانه بلادت در
بویك اولوب وطومالج اولمه‌سی حسد فنی حیا وکاهل اولمه‌سنه
وآنك کبی آدمدن ایمن اولمق ناجایز اولدیغنه دلالت ایدر بویك اولوب لرزان
اولمه‌سی شرارتی آز وحماقتی زیاده اولمه‌سنه دلالت ایدر وکوزنگی یوقاروده
دونك اولوب وقوزغل اولا عربجه اکاشکله درلرضم شینله
کیر ورداءت اخلاقه دلالت ایدر وکوجك اولوب کوك اولمق
بیحیا وبسیار حیله وزن دوست اولمغه دالدر وکوچك
اولوب ایچینه باتغون اولمق شهوت پرست اولمغه دالدر
وکوزنك طشره چقماسی بلاوآز واحمق وجاهل اولمغه دلالت
ایدر قیاس برحال خروایضاً دلالت ایدرکه دماغی طمر لروك کثرتنه
واولدار واحك کم حرکت اولمسنه واول دالدر بلاهته وکوزنك
باتغون اولمه‌سی حیله باز ومکار وخداع وردی الاخلاق اولمه‌سنه
قیاس برحال میمون واکرجز وبجه اولاجق اولورسه دلالت ایدرکه
جابك اولا وسهر وعشق حالنده جوهر دماغینك تحلیلنه

وحين صحتده قلتنه ٠ وكوزك سياه لغى بلاهته وكاهل لغه ليلدر
واكر رنك حدقه بغايت سياه اولورسه ترسناك اولا ٠ زيرا رنك سياه
دليل سوداء در ٠ واول سبب ستلاى قوة واهمه در ٠ وباقى الوان رنكنه
مناسبتى اولان اخلاطه دالدر ٠ وكوزك قرمزى يكى دليل غضبدر
شوله دلالت ايله حالة غضبنده كوز قرمزى در ٠ وكوزك حوالى سنده
صاريجه صاريجه نقط واقع اولمق اكا دلالت ايلر كه بدترين
مردم عالميدن اولا ٠ واكر كوز صارى اولوب سياهه مايل اولا
صاحبى زياده خونى خوانخوار وخونريز وخونآشام اولا ٠ وكوزكه
يلدرايق اولوب صاريمايل يشل كونى اولا فيروزه صفتى اولا
بدترين اشخاص بشريه در خصوصا كه قولجه قان بكى يا الجه نقطه لرى
اولا كوك كوزكه يشله مايل اولا دليل خيشدر وشرارت در وكوك كه
بياضنه مايل اولا ترسناك وهمام اولمغه دليل در ٠ وايكى كوزك
برى كوك اولمق حماقته دالدر ٠ وكوك كوز صاريلغنه مايل اولا
زعفرانيه بويانمش كبى صارى اولا ٠ بدخلق اولمغه دلالت ايلر ٠
ونقطه لرو شعبه لر كه كوزده كوك اولا بيهوده كوى حقود واحمق

اولمغه دلالت ایلر وحدیث بنویده وارد اولمشدر که کل اشقردوی
الاآود وعلی وشولکوزکه صاری شراب رنگنده اولا قلت عقلک خفت
ادراکه دلالة ایدر وشولکوزکه کلب کوزنه مماثل اولنیجا لغه
دالدر وکوزك روشن وبراق اولمسی شبقة وغلمنه یعنی جماع دوست
اولمغه دلالت ایدر قیاسن برجال خروس ودرازی حدقه لیل
حماقت درکوزك چقوریسی که بورن جابنده کوچك اولا دالدر
شکاست اخلاقه کوزك طمارلری اکریولیك اولا حق اولورسه دماغك
کرمتینه دلالت ایدر واکرانجه وکنارلو اولورسه برودتنه دلالت
ایلر واکرخالی اولورسه یبوستنه واکرطولی اولورسه رطوبتنه
دلالت قیلور کوزك قباغی بچیده وشکسته اولورسه مکروه
کذبه وحمقه دالدر حرکات چشم تیز تیز حدتله کوزینی اطرافه
دوندرن مکار ومحیل وسارق اولمغه دلالت ایدر بوم معنی خایز موانتك
حین ظهورخیانتده حرکات چشمندن مأخوذدر حرکات چشم که
بطی اولا واجفانن برزسنه کج کج ضم ایلیه یعنی اغلب اچوطوره
ترکجه بلرمك ایله معبردر مکار یرافکار اولمغه دلالت ایدر

قیاس برحال متفکر وشول کوزکه دایم الحرکه اولاجنونده لالت ایدر
وهرمرد که وقت نظرده زن صفت نگاه ایلیه جماع دوست
وجفاکاره لالت ایدر امّا بهترین چشمها اولدرکه
نه زیاده باتغون ونه قتی طشره چیقق اولا وقیون کوزینه بکزه یه
شهلادیو شعرا محبوبلرك چشملرین توصیف ایتدکلری
بوندن کنایه شهل قیون کوزلنه در لرمذکرك فعل وزنده اولان
مؤنثی فعلاء کلور وارسلان وعُقاب کوزلی داخی اولقیلدندر
بینی بورنك اوجی باریك اولامثالده کلب بورنینه مُشابه اولورسه
خصومت وعداوته مایل اولور قیاس برحالِ سك اکر بورنك
جمجمی غلیظ اولورسه حماقت وبلاهته دلالت ایدر اکر بورنك
اوجی غلیظ اولورسه غضبه دلالت ایدر اکاعریض فطوست
درلرامّا بورنك بین العین مخرجی غلیظ اولورسه حسّ کم
وقوّت بسیاره دلالت ایدر وبعضیلر ضعف دینه ومذهبله
عدم تقیده علامت عدایتمشلردر واکر بورون غلیظ الوسط
اولورسه که فطوسته مایل اولا کذّاب بیهوده کوی اولا اکر

متوسط الفظ اولورسه ویغونلغی فاحش اولمایجق اولورسه
دلیلدر فهم وذکا وعقل وادراك ولطافت طبعه امّا
شویلکه اوزون اولوب دها زیاده قریب اولا شجاعت وحرارته
اکر بوروون کمان نسبت اولورسه که بویی لرده طوغان
بورنلود یمکله معبّر در مکر وکذب ولاف زن اولمغه
اما قوه نفس وبلند همّت اولمغه وافطس که ترکیده یوج درلر
بسیار جماع اولور اکر بورنك دلکی زیاده یمك اولورسه
غضبناك اولورسه مکر وحسده دالدر لب
اکر طودا قلرا یجه واوزون وملایم اولورسه که الت طوطاغه
دوشمش اولا دلیلدر که جست وجالاك اولا وعلو نفسه نشاندور
اکر ایجه اولوب محکم وبرك اولورسه که دشلری کورنه دلیل
قوّتدر وقلّت حسه علامتدر قیاس برحال خوك وغلظت
لب علامت حماقت وغلظت طبیعتدر واکر طوطاغك
رنکی اولماق بدنفس وشرّیر اولمغه دلالت ایدر اما عند الأطبا
سلامت عزیزه سی اولمیوب اکثر احیانده سیئ المزاج اولمسنه

امّا بعضیلر لب زیرین بر مقدار جریوغون اولمغی اما رات خیر و برکت
وعلم در در لر قیاس برحال حضرت سلطان المرسلین کر علیه الصّلوة
والسّلام انلروك مجموع مفردات اعضا سی متناسب ایدی
الامبارك لب زیرین لری بر مقدار حق بویجك ایدی
دهان اغزکه کشاده اولا شجاعتدالدر زیراکه
توسیع مجاری یه سبب مزید حرارتدر واول موجب شجاعتدر
قیاس برحال برشیر وداخی لطافت الفاظ وعذوبت تلفظ
امّا اغزکه تنك وکردن که درازاولا قلّت عقله دلالت
ایدر دندان دیش انجه وضعیف وپراکنده اولا رخوة
وسست لکه دالدر وبعضیلر قتنده اکر بو مذکورلر اولجه
انجه انجه اولا خرسوزاولمسنه دلالت ایدر قیاس برحال موش
اکر دیش اغزدن طشره جقرسه دلیل قوت وقلت حسّدر
دیشلر انجه اولوب راست وهموارا ولسه یعنی کمی انجه ویه
کمی طشره مایل اولسه حیله وکذب وصاحبی نا امین
وانك مکرندن نا ایمن اولمغه دلالت ایدر وانیاب

یعنی دورت عضّی د شلروك اوزون اولمسی شرارت
وحرصه وبخله دالدر قیاس برحال سك زبان
اکر دل کوچك اولورسه اسانلغله تلفظ ایده من
یوغونك داخی حکمی بویله در ودل که دراز اولا علامت
شجاعت عدا تمشلر در امام شافعی حضرتلرینك
مبارك لسانلری انف منیفلرینه ایرشورایدی
اکر طولی نقصان اوزرینه اولوب اکر رنکی اق
اولورسه غلبهٔ بلغمه دالدر واُولسب جبانتدر
وصفرتی شدّت صفرایه واول باعث خباثت در
ولال اولمق نشانهٔ بلاهت در وبعضیلر لکنتی
علامت فهم عدا یتمشلر صورت یوزکه
ارقا اولا وکُونه که عربجه بشره درلرعروض عوارضدن
احوال درونه تابع درع رنك رخساره خبر میدهد از سوز درون
مثلا خوف حالنده متلوّن اولوب کاه صاری وکاه آق کوسترر
غضب حالنده قزلکوسترر وصاریه مایل اولا بدخوی وفریبنده

اولمغه دلالت ایدر وغلبهٔ صفرایه نشانه در اکر
قره یه مایل اولورسه سودا آقه مایل اولورسه بلغم
قزل اولورسه کثرت دمه دالدر اکر غایت لاغر اولورسه
اتمام امور ده اهتمامنه دالدر • واکر قزل بکزلو اولوب
اتلو اولورسه اخلاط غلیظه دن دماغی طمر لروك مملو اولمسنه
واولدا الدرکه جاهل وکاهل اولا • یوز بویك اولمق غلظت
طبعه کوجك اولمق مکر وخشه مدور چهره اولمق •
خبیث وحقیر النفس اولمغه • واوزون یوزلی اولمق
عزیجه مخروط الوجه درلر بی حیا وجبانته • وصباحت
جمال دلیل محامد حصالدر • وینعکس بالعکس •
چنانکه زشت نیکویی بیامد • زنیکو روی بدخویی بیامد
وحکما درلرکه • بدشکلك اك خوب اولانی بری شکلیدر
وخوب رویك اك زشت اولانی بری روی خوبیدر
بومعنادن درکه زبان معجز بیان سلطان المرسلین
افصاح بیوررلر اطلبوا الحوایج من حسان الوجوه

الظاهر عنوان الباطن کوش • قولاق که بویلك اولاحماقت
وبلادته وطول عمره وحفظ وحرارت تدالدر قیاس برحال خر
زیرا خروك حدس دماغیسی ضعف اوزره اولوب ادراك جزئیاتده
شدّة صوته محتاج اولمغین • قولاغی اتدن بویلك اولدی
قولاقده اقتضای حکمت بودر که کمید دماغه باد کبر
مثابه سنه خلق اولنمشدر تاکه اصوات واروب کاطو قنوب
اول لنجه سوراخدن جوف صماخه واصل اولا • اکر ایله اولسه
استماع ممکن اولمزدی شویلکه بعض محاربانده دوشن
قولاقلر ازاشتمزاولور • کوجك اولمق بومذکورات ایله
ضدّ تدالدر ایچنده موی اولمق جودت استماعه
دلالت ایلر کردن بیون که یوغون اولا شجاعت وقوّة تدالدر •
قیاس برحال شیر • واکول وجهول اولمغه ایجاب اولمق دناءت
همت وضعف اوزره اولمغه قصر جق اولمق حسّت ومکر •
وضعف دماغه اوزون اولمیسی کینه جو ودون همّت
وبردبار اولمغه قیاس برحال شتر • وحماقت نسنانه دن بوبرمانلکه

فبر

قلب دماغه بعيدا ولمشدر واعتدالي اعتدالله قريبدر
موي كردن دليل حماقت وجراءت در دستال كه
ارق وقوتلوا ولا شجاعته دليلدر برمقلري ابخه اولمق
ترسناك اولمق نشانيدر كف آوج نرم اولمق ذكاوعلمه
ارقا اولمسي بدذبان واحمق اولمغه برمقلرك اوزنلغي حسن تدبير
وقدرت قابليت صنايعه ساعدكه درازاولوب
زانويه واصل اولا بلند نفس وجلالك وكرم وشجاعتدر
دالدر نيته كيم حضرت امام معظم شافعي نورالله مرقده
دست شريفلري زانوي لطيفلرينه ايرشوردي وبنعكس بالعكس
سرسينه كشاده اولمق مارت حرارتدر واولسبب
شجاعتدر مويدار اولمسي وحشت وجور وبدفهم اولمغه
دالدر شانه يعني بيغرن كوركي كوبصي اولورسه بهادر
وعاقل اولمغه وبنعكس بالعكس طشره چقق اولمق
دلالت جهل وضلالتدر مويدارلغي حماقت وجرأته
دالدر پشت يعني ارقه عريض اولمسي شجاعته ابخه لكي

ضعفه منحی اولمسی اساءت اخلاق استوای شرف
شیمدالدر شکم قارن بویك اولمق محافظت وکثرت جماعه
کوچك اولمسی مزید عقله واعتدالی اعتدالله دالدر پهلو
ایکولرکه انجه اولا ضعفه قالك لغی قونه دالدر سرون
اوجه لرکه قالك اولا ضعف نفسه دالدر واتحاز اولمسی
شجاعته دالدر قیاس برحال شیر ران اویلوکه بویك اولا والی از
اولاد لیله در قوت نفسه انی چوق اولمق ضعف نفسه پاشنه
اوکچه وعرقوب یعنی شول طمر که اوکچه یه اینمشدر محکم اولا
شجاعته وانجه وملاییم اولمسی خوف ومتابعه عدم تحمله
قیاس برحال زنان پای ایچ که بویك اولوب انی وسط
وطمرلری چوق اولا دلاورلکه خرده اولمسی متصل شادان
اولمغه دالدر قامت درازاولمق حجت حمقدن براکه
دلدن دماغه بون بعید واردر بوندن درکه عناصر اربعه
علی سبیل التساوی والتعادل برآدمده بولنمق ناممکندر
یکمنك عنصر نار یسی غالب اولور آتشی مزاج خود پندار ومتمرد

سفالک

سفاك وناپاك وبي باك اولور ومادهٔ خاكيسي زياده الان
ثقيل الكوكب دون همت دني طبع پست بايكاهل اولور ومايهٔ
هوايسي مزيت اوزره اولان بسيار لاف ومكثر ومهذار كذاب
وبي ثبات سخيف العقل اولور اخشج مايئسي اكثرا اولان حافظ
وحليم وسليم ديندار وباوقار اولور محمل اعناصري اعتدال قريب
اولانك مزاجي اعتداله يقين اولور اتفاقي حكما بونك اوزرينده كه
چهار اخشج متضاده يني وجه الاعتدال اجتماع ايتمك جناب
حضرت بويدن غيريده ميسر اولمامش اولا فلهذا رشاقت قدّ
وصباحت حد كمال دره حد اعتدالي اوزره شويلكه ميانهٔ
بالا اولميوب دراز وبلند اولسه وقبله دماغ مابينك
طولياين اولسه قوهٔ غريزيه متلاشي اولوب سلطان روانك
اقليم بدنه وفق مرام اوزره فرماني جاري اولميوب بدن خدمتده
سست اولوردي واكر رتبهٔ اعتدالدن دون وسط متدلي
اولوب قصير القامه اولسه لر ايديي ايضًا قوهٔ غريزيه قالب
صغيره كنجايش بولميوب بدني غير لازم امورله استحدام ايليوب

کرومدارا عتدالدن دور دوشوب یچه نسنه یا نهمالك بولنیدیکه
منصب جلیل الشّان نبوّتی نا پسند و ناسزا اولوردی مَا جَعَلَ ٱللَّهُ نَبِيًّا
إِلَّا عَلَىٰ حُسْنِ ٱلْخُلُقِ وَكَرَمِ ٱلنَّفْسِ امّا بوصناعتك
مهرهٔ وحذاقتی بیورمشلرکه بلند فدکه عالم ودانا اولا علمی ودانالغی
درجهٔ کماله ایرشدیرر وظرفادرلرکه بلند دانا ایکی کوتاه قامتدن
الکنوب براولمشدر درلر وکوتاه نادان ایکی بلند دانادن بولنوب
تنصیف اولنمشدر درلر وطول قامت قصر آلة تناسله وقصر قد
طول آلة تناسله نشانه دردر وصاحب نزهته الاصحاب بیورمشکه
رُبَّ قَصِيرٍ لَيْسَ لَهُ آلَةٌ كَبِيرٌ وَرُبَّ طَوِيلٍ آلَتُهُ كَآلَةِ ٱلْحِمَارِ
آواز اکراوازغلیظ اولاجق اولورسه یحیا وبداخلاق
وغضوب اولمغه دالدر واکرآواز باوجود غلظت کران
وبزرك اولا علامة قوة مزاج وفورة حرارت درلر ازانجهت که
حرارت توسیع قصبهٔ ریه در واولا اوازبوك اکنه علتدر وایضاً
دلیل شجاعت وفربه شکم اولمغه علامتدر واکراوازضعیف اولا
برودت مزاجه وحماقته وتنك سینه وضعیف نفس اولمغه

دال در واو از املس یعنی صاف وساده اعتدال
مزاجه دالدر زیرا ملاسة صوت تابع ملاست
قصبهٔ ریه در وانك ملاستی تابع اعتدال مزاجدر
اواز بلند اولمق شجاعت وحرارت علامتی در امّا
اواز حسن حماقت وقلة فهمه دلالت ایدر زیرا
موجب اواز حسن خنجره نك وقصبهٔ ریه نك
تنك لکی درکه برودت غریزیه دن ناشیدر ظاهر درکه
برودت غریزیه مستلزم ناتمامی نضج رطوبات در
سبب بلاهت وبلاهتدد فمنهنا عقلا دیشلر درکه
العقل والصوت الحسن لا یجتمعان وشولا واز که
انده غصّه اولا علامت مکر وحسد ودرونی کینه دار اولمغه
دالدر ومعلوم درکه غضب حالنده آواز بلند وغلیظ
اولور زیرا که حرارت غریزیه ظاهره میل ایدوب
طلب خروج ایدر واویله سنده اولمق موجب توسیع منافذ
وتفتیح سدد در پس اول بیلدن آواز بلند وغلیظ اولور

واستیلاء خوف وخطر وقتنده اوازکرفته وخفیف اولور زیرا
حرارت اولحیندہ باطنه میل ایدر طشره چقماز پس هرکاه که اواز
بلند وغلیظ اولا غضبه استدلال اولنور وهم چونکه کرفته
وخفیف اوله خوفه وترسناك لغه دلالت ایلر وعلی هذا القیاس
حال الفرح والتهم وغیرهما مرویدرکه اطبای هند بیمارلره اواز
موسقی ایله علاج ایدرلر عیش مثلا برودت دن حاصل اولان
امراضه اهل غضب اوازینه مشابه اولان نغمات ایله معالجه ایدرلر
زیرا غضب حرارتدن صادر اولور امراض بارده یه منافع حاره ایله
علاج اولنور خطوه که ترکیبی آدم درمتعاقب ومتوالی ومتسارع
اولمق استعجال اموره ومبادرت مصالحه وحرارت مزاجه
دلالت غضبه ویی تأمل اولمغه وخطوات یطئ مزید بلغمیه
واموره متأمل اولمغه ووفرت سوداییه دلالت ایدر اما سنت
بونلك اوزرینه در که خطوات اعتدالدن بطؤجا بینهما مائل اولا
شویله که برممکه کیدرکن کیدیکی طالب مجهول مطلق کبی کیده زیرا
سرعت له کمتك اموردنیویه حرصی مشعر اولور حرص امور دنیویه

منافع

مانع ورع در حرکات حرکات سریعه حرارت مزاجه
وحدت طبعه وحب خصومت وحسن ذکا ولطافت طبعه دالدر
حرکات بطئه دلایل مرقومه نك تضاد وتقابلند دالدر وتحریك آبادي
وامالهٔ رؤس واعلاء حواجب والحاظ عیون که اثناء مکالمه
ومفاطیع سخنده اولور امارت تدبیر عقل وکفایت رای وامعان
فکر وتدقیق نظر دلالت ایدر کلام سرعت کلام علامت جهل ودروغ
زنی در وبیهوده کویلفه دالدر امّا تأنی ایله کلام تأمل وتروّي
تدبّره وصواب عقل وسداد رای وحدّت ادراك وجودت فهم نظم

بچین شد پیش پیری مرد هشیار که مارا از حقیقت تو خبر دار
جوابش داد ان پیر طریقت که ده جزوست در معنی حقیقت
بگویم با تو کر نیکو بکوشی یکی کم گفتن است ونه خموشی

کریه اغلامق که کثرت اوزره اولانشانهٔ سوداد ر وایضاً رقت قلبه
وتنکدل وکم ازارا ولمغه وامّا متصوفه یانشده حسن خاتمه یه دالدر
البکا نعم العطا یمحو الخطا وحکما سبب حدوث بکاده شویله
درلر که مضاد طبیعت انسانی اولان برحالت تجدّدی طبعه لایح اولسه

روح منشذي اولوب باطنه ميل ايدر پس اعصاب باطن جابنه
چيكلوب قضاي دماغ وكوز وسينه تنك اولور ومنافذ فشرده اولوب
دموع مجاري عبوندن ترشح ايدر وكاهي برامر مفرح سبب سيلان
شرشك اولور اما اولوقته اشك سرد اولور نيته كم غمدن ترشح ايليان
اشك كرم اولور وايضا اندوه مفرط مسدد منافذ بكا اولور نظم

حيكيمان جهان كويد يكي مرك زكون پيوند باشد تا يد يده
دران رك باشد آب چشم مردم چو در كون كردي آن رك شد بريده
هر انكس كوندلد آب در چشم يقين ميدانكه هست آن كز ديده

خنده چوق كولمك اورده قلة اهتمامه وقانكه روح جوانيده
ملايم ويزم اولمسنه دالدر وآز كولمك بدنده قاندرشت
اولمسنه دلالت ايدر خنده بلند اولمق بي حيا وسلاطته
دالدر وخنده ايدركي سرفه كلوب خنجره خراشيده
اولور ونفسي تنك اولور علامت نشاط اولور وحكما
سبب خنده بيورركه قانمعين بر رطوبت درانبساط
اوزره مبني وچون زياده اولا فرح ونشاط مستعد ايس

جون ادراك امور غريبهٔ مفرجه مقارنا ولا روح ظاهره
ميل ايدر وشكل خنده پيدا اولور بوندندر كه باده اشام لق
ايدنلر اكثري خنده ايدر ذن اخنده نك مادهٔ عظماسي
خوندر باده ايسه مزيد مهيج دم در ومجانين سودازده
اختلال دماغ وفساد عقل سببي ايله امور غريبهٔ مفرجه
تفكرا تمكله روح خارجه حركت ايليوب منبسط اولور
خنده ايدرلر اكثريا احتلاط دم محرقا يله سودان اولور
زنكيلر داخي بيغم وبسيار خنده اولمه نك باعثي بودر وصاحب
تلخيص ديور كه سبب خنده بودر كه قانطبيعتك محبوبيدر
پس كاهي كه دم زياده اولا سرور حاصل موي
كوده قيل لوا ولمق بلاهت ونادانلغه نشانه در خصوصا
موي ريش كه دراز اوله مطلقا دليل نواكت در وخفيف
اللحيه اولمق مطردًا فطانت وذكا يه دلالت ايدر اذاكبر
اللحيه يكوسج العقل زيرا منبت لحيه منشاءِ دماغدر
چون ريش زياده اولا عقل منحط اولور تم الكتاب

يا الهي صد هزاران شكر لر احسانكه

عمره پايان ايرمدن پايانسز ايردي بوكتاب

حضرت شاه جهانكيم جسم دهركه روحيله

طوردوغنجه دهر اولسون كامبخش ركامياب

بو محقر تحفه مه عالي نظرلر ايلسون

كوكلي آجلسون بكا دولتدن اولسون فتحباب

همت واحساني دربن خاكي بردن قالدرن

ذرّهٔ كوستر من الاكيم فروغ آفتاب

بشلسون شمدن كرو معمار لطفك دقيقه

دست احسانك ايله تعمير كوكلن ياب ياب

شول قدر شانوك رفيع وسر بلند اتسون خدا

تا علو ذاتك ايله اي شه رفعت قباب

قبهٔ خركاهكي صانسونلر ايللر آسمان

شمسهٔ چتر بلندك اكلاسونلر آفتاب

در هك مأواي شاهان فلك بركاه اولوب

استانك قبله كاه خسروان جم جناب

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE
MANUSCRITS
R.F.

SUPPL
TURC
1055